

เรื่อง

สู่หนึ่งทศวรรษหลังวิกฤตเศรษฐกิจ : ได้เรียนรู้และปรับปรุงอะไรบ้าง?

กลุ่มที่ 3

ธรรมาภิบาลทางการเมืองกับนโยบายทางเศรษฐกิจ

การผูกขาดทางธุรกิจกับการเมือง

Monopolies and Politics

โดย

เดือนเด่น นิคมบริรักษ์

สุณีพร ทวรรณกุล

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

ร่วมจัดโดย

มูลนิธิชัยพัฒนา

ธนาคารแห่งประเทศไทย

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน

สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

และ

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

สารบัญ

หน้า

1. บทนำ.....	1
2. กรอบแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยความสัมพัทธ์ของอำนาจทางธุรกิจและการเมือง.....	2
3. การผูกขาดหรือจำกัดการแข่งขันในประเทศไทย	4
4. ความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจทางการเมือง ธุรกิจผูกขาด และกลไกการกำกับดูแล	8
4.1 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีผลประโยชน์ทางการเมืองกับธุรกิจผูกขาด	8
4.2 ความสัมพันธ์ระหว่างกลไกการกำกับดูแลการแข่งขันกับธุรกิจผูกขาด	12
5. ผลงานของคณะกรรมการแข่งขันทางการค้า.....	26
5.1 กรณีการควบรวมกิจการของบริษัท UBC	26
5.2 กรณีการขายสุราฟ่วงเบียร์ของกลุ่มแสงโสมและบริษัทเบียร์ไทย (1991).....	27
5.3 กรณีพฤติกรรมการค้าที่ไม่เป็นธรรมในธุรกิจการค้าปลีก	27
5.4 กรณีการบังคับมิให้ผู้ค้าปลีกขายสินค้าของคู่แข่งในตลาดรถจักรยานยนต์.....	28
6. บทสรุปและข้อเสนอแนะ	28
บรรณานุกรม.....	30

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การผูกขาดทางธุรกิจกับการเมือง

การผูกขาดในทางเศรษฐศาสตร์เป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาอย่างยิ่งเนื่องจากการผูกขาดมักหมายถึงการที่ผู้ผูกขาดสามารถเอาเปรียบผู้บริโภคที่ไม่มีทางเลือกได้ การผูกขาดยังมีผลทำให้ผู้ผูกขาดขาดแรงจูงใจที่จะปรับปรุงคุณภาพของสินค้าหรือลดต้นทุนเพื่อแข่งขันกับผู้ประกอบการรายอื่นๆ ทำให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างไม่มีประสิทธิภาพ แต่ในทางธุรกิจการเมืองแล้ว การผูกขาดกลับหมายถึงขุมทรัพย์อันมหาศาลเนื่องจากธุรกิจผูกขาดจะสามารถทำกำไรก่อนใครได้โดยไม่ต้องใช้ความสามารถเท่าใดนัก ด้วยเหตุผลดังกล่าวประเด็นเรื่องธุรกิจผูกขาดกับการเมืองจึงเป็นเรื่องที่ต้องจับตามองเป็นอย่างยิ่ง

งานวิจัยชิ้นนี้แสดงให้เห็นว่า อำนาจทางการเมืองและอำนาจทางธุรกิจได้เข้ามาแทรกแซงการทำงานของคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้าอย่างมาก อันมีผลทำให้กฎหมายนี้ไม่สามารถบังคับใช้ได้จริงจังกในช่วง 7 ปีที่ผ่านมา ธุรกิจที่มีการผูกขาดหรือได้รับเรื่องร้องเรียนว่ามีการผูกขาดจำนวนมากเป็นบริษัทในกลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่ของไทยที่มีธุรกิจที่หลากหลาย (conglomerate) ไม่กี่รายซึ่งรวมถึงรัฐวิสาหกิจด้วย

จากการศึกษารายชื่อผู้ถือหุ้นใหญ่และกรรมการของบริษัทที่ผูกขาดหรือเคยถูกร้องเรียนว่ามีพฤติกรรมที่เป็นการผูกขาดพบว่าส่วนมากมีสายสัมพันธ์กับนักการเมืองหรือพรรคการเมืองที่เป็นรัฐบาล หลายบริษัทมีผู้ถือหุ้นใหญ่หรือเครือญาติมีตำแหน่งในคณะรัฐมนตรี และบริษัทจำนวนมากมีนักการเมืองหรือเครือญาติของนักการเมืองเป็นผู้ถือหุ้นหรือกรรมการในบริษัทเหล่านี้ นอกจากนี้แล้ว บริษัทบางรายยังมีตัวแทนผลประโยชน์ในคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้าอีกด้วย ข้อมูลเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า ธุรกิจขนาดใหญ่มีอำนาจแทรกแซงหน่วยงานที่กำกับดูแลทั้งทางตรงโดยการให้ตัวแทนเข้ามาเป็นกรรมการ และทางอ้อมโดยผ่านทางการเมืองเนื่องจากรัฐมนตรีกระทรวงพาณิชย์เป็นประธานกรรมการแข่งขันทางการค้า

ปัญหาการทับซ้อนของผลประโยชน์ระหว่างการเมือง ธุรกิจผูกขาด และคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้าที่ผ่านมาทำให้กลไกกำกับดูแลของรัฐไร้ประสิทธิภาพ การประกอบธุรกิจในประเทศไทยจึงมีลักษณะ "ใครมีอี่ยวสาวได้สาวเอา" มาโดยตลอด ส่งผลให้ธุรกิจรายย่อยและประชาชนต้องได้รับความเดือดร้อนเนื่องจากไม่ได้รับความเป็นธรรม

รายงานชิ้นนี้ได้ให้ข้อเสนอแนะในการป้องกันมิให้อำนาจธุรกิจและอำนาจการเมืองสามารถเข้ามามีครอบงำกลไกการป้องกันการผูกขาดของรัฐได้ มิฉะนั้นแล้ว การผูกขาดทางธุรกิจจะนำไปสู่การผูกขาดทางการเมืองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ดังที่ประเทศไทยได้ประสบมาแล้วในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา

Executive Summary

Monopolies and Politics

To economists, monopolies are highly undesirable. Monopolist may take advantage of customers in the absence of an alternative supplier and tends to be inefficient in the absence of competitive pressures. But to some politicians, monopolies are money-printing machines. The lucrative monopolistic businesses can secure much needed funding required to secure political popularity. Thus, the ties between politics and monopolistic businesses should always be kept under close scrutiny.

This paper shows that the implementation of the Thai competition law since its promulgation 7 years ago have been undermined by political interventions resulting from both business lobbying and conflicts of interests that arise among cabinet members that are big business tycoons. Record shows that most competition problems revolve around businesses belonging to 4 very large Thai conglomerates, one being the conglomerate run by the Ministry of Finance – i.e., the state enterprises conglomerate.

Examining the names of directors and major shareholders of businesses that have been alleged to have violated the competition law, it is hardly surprising that many have held cabinet positions, or other family members have done so. Others have members of the cabinet as the board of director. More worrying is that certain alleged firms have had representatives on the Trade Competition Commission, deliberating cases that he or she has a clear conflict of interest. It is clear that big businesses have an almost complete stranglehold on the Thai Trade Competition either directly, through their candid representation on the Trade Competition Commission, or indirectly, by political lobbying. As a result of the lack of implementation of the competition law, small businesses have had to struggle against the power of big businesses and consumers have had to pay higher prices for monopolistic goods or services.

This paper provides recommendations on how to prevent political intervention and to ensure impartiality of commissioners and transparency of their decision making process. It is of utmost urgency that the competition law be made effective before money-politics further undermines healthy competition in the market. As Thailand has witnessed during the past 5 years, monopolization in businesses can easily lead to monopolization of political power that can undermine the country's democratic process.

การผูกขาดทางธุรกิจกับการเมือง

เดือนเด่น นิคมบริรักษ์
สุณิพร ทวรรณกุล*

1. บทนำ

ในทางเศรษฐศาสตร์การผูกขาดเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดต้นทุนทางเศรษฐกิจสูง เนื่องจากการผูกขาดมักหมายถึงการที่ผู้บริโภคต้องซื้อสินค้าในราคาที่แพงเกินควรหรือต้องซื้อสินค้าที่มีคุณภาพต่ำหรือสินค้าที่การใช้งานไม่สอดคล้องกับความต้องการโดยไม่มีทางเลือก นอกจากนี้แล้ว การผูกขาดยังทำให้ต้นทุนในการผลิตสูง เนื่องจากผู้ประกอบการที่ผูกขาดมักจะไม่มีความตั้งใจที่จะลดต้นทุนในการผลิตเพราะสามารถกำหนดราคาตามอำเภอใจได้ ในกรณีดังกล่าว รัฐต้องเข้ามากำกับดูแลมิให้ผู้ผูกขาดเอาเปรียบผู้บริโภค

ในทางตรงกันข้าม ในทางธุรกิจการเมืองการผูกขาดกลับถูกมองว่าเป็นชุมทรัพย์อันมหาศาลเนื่องจากการผูกขาดทางธุรกิจหมายถึงความสามารถในการทำกำไรก่อนโตได้โดยไม่ต้องลงทุนหรือใช้ความสามารถใดๆ และที่สำคัญ คือ กำไรจากการผูกขาดมิใช่เงินที่ผิดกฎหมายตราใบใดที่รัฐไม่ดำเนินการใดๆ เกี่ยวกับพฤติกรรมที่เป็นการผูกขาด ซึ่งจะต่างจากการเรียกค่าสินบน หรือเรียกเปอร์เซ็นต์จากการอนุมัติโครงการก่อสร้างต่างๆ ซึ่งเป็นเงินที่ผิดกฎหมาย ดังนั้น นักการเมืองยุคใหม่จึงต้องการที่จะมีธุรกิจหรือหุ้นส่วนในธุรกิจที่มีอำนาจผูกขาด หรือมีฉันทันแล้ว ก็อาจจะปล่อยให้ธุรกิจที่ผูกขาดกอบโกยกำไรต่อไปเพื่อที่จะแลกเปลี่ยนกับผลประโยชน์ทางการเมืองบางประการ การแข่งขันมิใช่สิ่งทีนักการเมืองที่ต้องการหาเงินปรารถนา เนื่องจากการแข่งขันบั่นทอนกำไรของธุรกิจ ทำให้ธุรกิจต้องดิ้นรนมากขึ้นเพื่อความอยู่รอด ซึ่งอาจต้องใช้เงินลงทุนสูงและความสามารถในการแข่งขัน

ประเทศไทยมี พ.ร.บ. การแข่งขันทางการค้าตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2542 ซึ่งมีเป้าประสงค์ในการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมผูกขาดของภาคธุรกิจเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคและผู้ประกอบการรายย่อยที่อาจถูกเอาเปรียบจนกระทั่งเวลาล่วงเลยมาแล้วถึง 7 ปี มาตราหลัก 2 มาตราของกฎหมายที่ใช้ควบคุมพฤติกรรมผูกขาดหรืออาจผูกขาดของเอกชนอื่นได้แก่มาตรา 25 ว่าด้วยการมีอำนาจเหนือตลาดและมาตรา 26 ว่าด้วยการควบรวมธุรกิจก็ยังไม่มีความหมายได้หรือส่วนแบ่งตลาดที่ทำให้มาตราสองมาตรานี้สามารถบังคับใช้ได้ การ “ถ่วงเวลา” ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ารัฐบาลของอดีตนายกฯ ทักษิณ มิได้มีเป้าประสงค์ในการป้องกันการผูกขาดแต่อย่างใด ในขณะที่เขียนรายงานนี้อยู่ คณะกรรมการแข่งขันทางการค้าซึ่งมีนายเกริกไกร จีระแพทย์ รัฐมนตรีกระทรวงพาณิชย์ซึ่งได้รับการแต่งตั้งโดยรัฐบาลคณะปฏิวัติเป็นประธานกรรมการนั้น ได้เสนอเกณฑ์การมีอำนาจเหนือ

* ดร. เดือนเด่น ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการวิจัย ด้านการบริหารจัดการระบบเศรษฐกิจ และคุณสุณิพร เป็นนักวิจัยประจำฝ่ายการวิจัย แผนงานเศรษฐกิจรายสาขา สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

ตลาดเพื่อให้คณะกรรมการพิจารณาแล้วภายในเวลา 1 เดือนเท่านั้นหลังจากที่เข้ารับตำแหน่ง¹ แสดงให้เห็นชัดเจนว่าที่ผ่านมา นั้น กฎหมายฉบับนี้ถูกกลุ่มทุนที่กุมอำนาจในช่วงเวลาที่ผ่านมาสกัดกั้นมิให้บังคับใช้ได้

นอกจากนี้แล้ว มาตรา 4 ของกฎหมายนี้ยังให้การยกเว้นแก่รัฐวิสาหกิจอีกด้วยแม้รัฐวิสาหกิจจำนวนมากมีอำนาจผูกขาด ทำให้รัฐวิสาหกิจกลายเป็นแหล่งแสวงหารายได้ของนักการเมืองและเครือข่ายทางการเมืองเข้าไปถือหุ้นในรัฐวิสาหกิจที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เพื่อที่จะได้รับส่วนแบ่งกำไรอันมหาศาล จึงไม่แปลกกว่า เหตุใดรัฐบาลที่ผ่านมามีความต้องการจะเร่งรีบให้มีการนำรัฐวิสาหกิจที่ผูกขาดและมีกำไรสูง เช่น การทำอากาศยานแห่งประเทศไทย องค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย และการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย เข้าตลาดหลักทรัพย์ ในขณะที่โครงสร้างตลาดยังไม่มีการแข่งขัน และธุรกิจขาดหน่วยงานกำกับดูแลที่ดี

รายงานนี้ต้องการจะศึกษาวิธีการและแนวทางที่กลุ่มทุนที่ใช้อำนาจทางการเมืองครอบงำกลไกการกำกับดูแลของภาครัฐเพื่อแสวงหาหรือรักษาผลประโยชน์ส่วนตน โดยใช้กรณีศึกษาของการบังคับใช้กฎหมายแข่งขันทางการค้า เพื่อที่จะหาแนวทางในการป้องกันมิให้กลไกของรัฐที่ให้การคุ้มครองและความเป็นธรรมแก่ประชาชนต้องถูกบิดเบือนดังเช่นที่เป็นมาในอดีต

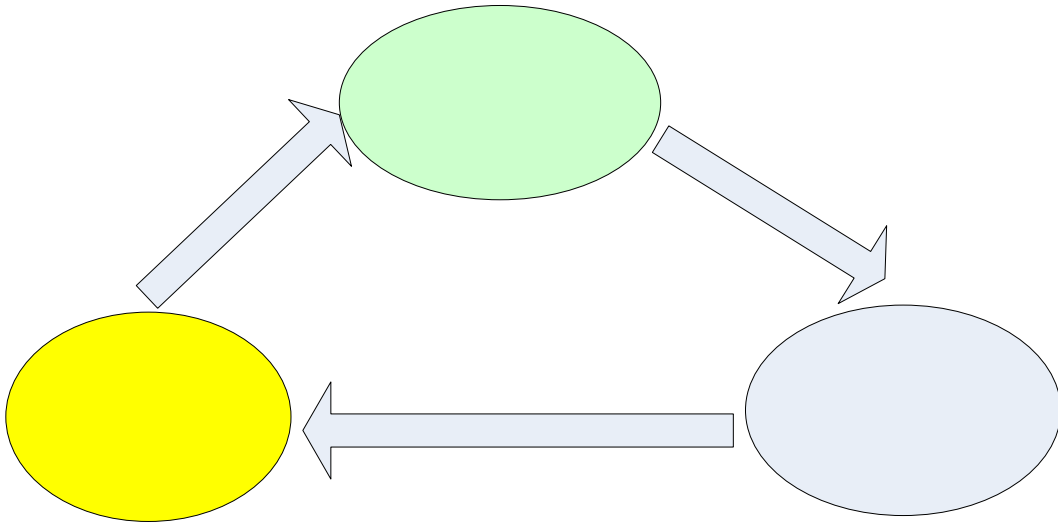
โครงสร้างรายงานนี้ประกอบด้วย 5 หัวข้อ หัวข้อแรกเสนอแนวคิดเกี่ยวกับวงจรความสัมพันธ์ของอำนาจทางธุรกิจและการเมือง หัวข้อที่สองศึกษาถึงลักษณะของปัญหาการผูกขาดหรือจำกัดการแข่งขันในประเทศไทย หัวข้อที่สามศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจทางการเมือง ธุรกิจผูกขาดและกลไกการกำกับดูแล หัวข้อที่สี่ศึกษาถึงผลงานคณะกรรมการแข่งขันทางการค้าภายใต้การครอบงำของอำนาจธุรกิจการเมือง และหัวข้อที่ห้าเป็นบทสรุปและข้อเสนอแนะ

2. กรอบแนวคิดเกี่ยวกับวงจรความสัมพันธ์ของอำนาจทางธุรกิจและการเมือง

วงจรความสัมพันธ์ทางอำนาจทั้ง 3 กลุ่ม ซึ่งประกอบด้วย การเมือง ธุรกิจผูกขาดและการกำกับดูแล มีการเอื้อประโยชน์ต่อกันและกันตามที่ปรากฏในรูปที่ 1 กลุ่มธุรกิจผูกขาดซึ่งต้องอาศัยประโยชน์จากนโยบายของรัฐ และสัมปทาน ก็มักจะเป็นผู้บริจาคเงินให้กับพรรคการเมือง และเมื่อพรรคการเมืองนั้นๆได้เข้าไปเป็นรัฐบาลก็จะตอบแทนโดยการให้ธุรกิจที่ให้การสนับสนุนทางการเงินรายใหญ่หรือตัวแทนของธุรกิจนั้นๆ ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการ หรือตำแหน่งทางการเมืองอื่นๆ ซึ่งอาจมองได้ว่าเป็นการกระทำในลักษณะต่างตอบแทน เนื่องจากกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการแข่งขันทางการค้าก็มาจากการแต่งตั้งของฝ่ายการเมือง และกรรมการที่เป็นโดยตำแหน่งก็คือข้าราชการประจำที่ต้องอยู่ภายใต้อำนาจนิติของนักการเมือง จึงไม่แปลกกว่าคณะกรรมการชุดนี้จะมีโอกาสที่จะถูกธุรกิจการเมืองครอบงำได้ง่าย ส่งผลให้ไม่สามารถทำหน้าที่เป็นผู้กำหนดกติกาการแข่งขันของธุรกิจเอกชนหรือคุ้มครองผู้บริโภคอย่างแท้จริง

¹ เกณฑ์ที่คณะกรรมการแข่งขันทางการค้าจะนำเสนอต่อคณะกรรมการคือบริษัทที่มีส่วนแบ่งตลาดเกิน 50% มียอดขายปีละไม่น้อยกว่า 1,000 ล้านบาท หรือ ผู้ประกอบการ 3 รายที่มีส่วนแบ่งตลาดรวมกันตั้งแต่ร้อยละ 75 ขึ้นไปและมีรายได้รายหนึ่งมีรายได้ไม่น้อยกว่า 1,000 ล้านบาท

รูปที่ 1 วงจรความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจทางการเมือง ธุรกิจผูกขาด และกลไกการกำกับดูแล

ที่มา สุริยะใสและจรจิตทนก, 2545

ในการศึกษาวงจรความสัมพันธ์ระหว่าง “ธุรกิจผูกขาด” “การเมือง” และ “กลไกการกำกับดูแลของรัฐ” ตามกรอบแนวคิดที่ได้กล่าวมาแล้ว คณะผู้วิจัยได้ประมวลรายชื่อผู้ถือหุ้นและกรรมการของบริษัทที่เคยถูกร้องเรียนว่ามีพฤติกรรมการค้าที่ไม่เป็นธรรมหรือที่มีงานวิจัยว่ามีพฤติกรรมที่อาจเป็นการผูกขาดหรือจำกัดการแข่งขัน เพื่อที่จะศึกษาลักษณะของความสัมพันธ์ของผู้บริหารระดับสูงของบริษัทเหล่านี้กับพรรคการเมือง นักการเมืองหรือผู้กำกับดูแลกฎหมายการแข่งขันทางการค้า อนึ่ง คณะผู้วิจัยขอเน้นว่า งานวิจัยชิ้นนี้มีได้แสดงว่า บุคคลดังกล่าวมีการกระทำใดๆที่อาจเป็นการเอื้อประโยชน์ต่อกันและกัน หรือไม่มีความเป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่ หากแต่เพียงแสดงว่าโครงสร้างอำนาจของภาคการเมือง ภาคธุรกิจและฝ่ายปกครอง ซึ่งเป็นผู้กำกับดูแลภาคธุรกิจนั้นมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันมากน้อยเพียงใด ซึ่งอาจทำให้กลไกการกำกับดูแลของรัฐอาจไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายเนื่องจากผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งทางตรงและทางอ้อมกับธุรกิจที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแล

กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้ง 3 ฝ่าย มีลักษณะดังต่อไปนี้

1. ฝ่ายการเมือง หมายถึง (1) คณะรัฐมนตรีในรัฐบาลทักษิณ กรรมการผู้ช่วยรัฐมนตรีที่ปรึกษา นายกรัฐมนตรี ที่ปรึกษาและเลขาธิการของรัฐมนตรีว่าการและรัฐมนตรีช่วยว่าการ และเครือข่ายเก่าที่จะสามารถตรวจสอบสายสัมพันธ์ได้ (2) ผู้ที่บริจาคเงินให้กับพรรคไทยรักไทยในช่วงปี พ.ศ. 2544-2549²
2. ฝ่ายธุรกิจผูกขาด หมายถึง กรรมการและผู้ถือหุ้นของบริษัทที่ประกอบธุรกิจที่มีลักษณะผูกขาด รวมถึงเครือข่ายเก่าที่จะสามารถตรวจสอบสายสัมพันธ์ได้ เช่น สามีภรรยา ลูก และพี่น้อง (โดยเฉพาะผู้ที่มีนามสกุลเดียวกัน)
3. ฝ่ายปกครอง หมายถึง กรรมการคณะกรรมการแข่งขันทางการค้า 3 ชุดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542–2549

² ข้อมูลการบริจาค คือ สถิติการบริจาคเงินให้กับพรรคการเมืองซึ่งรายงานต่อสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นข้อมูลทางเอกสาร แต่ในความเป็นแล้ว เงินบริจาคให้พรรคการเมืองตามความเป็นจริงน่าจะมียาจำนวนมากกว่านี้มาก

ในการประมวลความสัมพันธ์ของกลุ่มธุรกิจกับการเมืองและคณะกรรมการแข่งขันทางการค้า ผู้วิจัยได้ใช้ฐานข้อมูลจากข้อมูลบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ฐานข้อมูลบริษัทจดทะเบียนของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ โดยใช้บริการฐานข้อมูลบริษัทจดทะเบียนทางอินเทอร์เน็ตของบริษัท บิซิเนสออนไลน์ จำกัด (มหาชน)³

3. การผูกขาดหรือจำกัดการแข่งขันในประเทศไทย

เนื่องจากที่ผ่านมากฎหมายแข่งขันทางการค้ายังไม่สามารถบังคับใช้ได้ในทางปฏิบัติเนื่องจากยังมีได้มีการอนุมัติค่านิยมของคำว่า “ผู้มีอำนาจเหนือตลาด” ตามมาตรา 25 ของพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2542 จึงไม่มีการพิจารณาของคณะกรรมการแข่งขันทางการค้าว่าธุรกิจใดบ้างที่ถูกร้องเรียนเป็นธุรกิจที่มีอำนาจเหนือตลาดตามเกณฑ์และที่มีพฤติกรรมที่เป็นการผูกขาด หรือจำกัดการแข่งขันในตลาด อย่างไรก็ตาม ภารกิจของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทยในอดีตที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการแข่งขันในธุรกิจของผู้ประกอบการในบางสาขาอุตสาหกรรมการผลิตและบริการ พบว่า มีธุรกิจที่เข้าข่ายการมีอำนาจเหนือตลาดที่มีพฤติกรรมที่อาจเป็นการจำกัดหรือกีดกันการแข่งขัน ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมการบังคับมิให้ผู้ค้าปลีกขายสินค้าของกลุ่ม (exclusive dealing) การบังคับขายสินค้าฟุ้ง การกำหนดราคาร่วมกัน หรือการทุ่มตลาดเพื่อทำลายคู่แข่งตามที่ปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 พฤติกรรมทางการแข่งขันของบริษัทเอกชนที่เข้าข่ายมีอำนาจเหนือตลาด

ชื่อบริษัท	สินค้า	ส่วนแบ่งตลาดปี 2544 (%)	พฤติกรรมที่อาจแสดงถึงการค้าที่ไม่เป็นธรรมในอดีต/ปัจจุบัน
1.บริษัท ปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน)	ปูนซีเมนต์ตราเสือ ตราช้าง ตราเอราวัณและตราช้างฟ้า	41.0	-บังคับมิให้ผู้ค้าปลีกขายสินค้าของกลุ่ม (exclusive dealing) -ผู้นำในการขึ้นราคา โดยผู้ผลิตรายอื่นจะขึ้นราคาตามภายในระยะเวลาไม่เกิน 1 สัปดาห์
2.บริษัท กระเบื้องหลังคาซีแพค จำกัด (บริษัทในเครือปูนซีเมนต์ไทย)	กระเบื้องคอนกรีตมุงหลังคาซีแพค	50	-บังคับมิให้ผู้ค้าปลีกขายสินค้าของกลุ่ม (exclusive dealing)
3.บริษัท กรุงเทพผลิตเหล็ก (มหาชน) จำกัด	แผ่นเหล็กเคลือบสังกะสี	33	-จำกัดจำนวนตัวแทนจำหน่าย ผู้ค้าส่ง และ/หรือผู้ค้าปลีก (exclusive distribution)
4.บริษัท กระจกไทย-อาซาฮี จำกัด	กระจกอาซาฮี	51.95	-บังคับมิให้ผู้ค้าปลีกขายสินค้าของกลุ่ม (exclusive dealing)
5.บริษัท บางกอกโพลทกลาส			-จำกัดจำนวนตัวแทนจำหน่าย ผู้ค้าส่ง และ/หรือผู้ค้าปลีก (exclusive distribution)
6.บริษัท กระจกสยามการ์เดียน จำกัด	กระจก	42.42	-บังคับมิให้ผู้ค้าปลีกขายสินค้าของกลุ่ม (exclusive dealing)

3 บริษัทเอกชนที่ได้รับสัมปทานการจัดทำฐานข้อมูลบริษัทจดทะเบียนในประเทศไทย จากกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์

ชื่อบริษัท	สินค้า	ส่วนแบ่งตลาดปี 2544 (%)	พฤติกรรมที่อาจแสดงถึงการค้าที่ไม่เป็นธรรมในอดีต/ปัจจุบัน
7.บริษัท ไทยฮอนด้า แมนูแฟคเจอร์ส จำกัด	รถจักรยานยนต์ฮอนด้า	75	- บังคับมิให้ผู้ค้าปลีกขายสินค้าของคู่แข่ง (exclusive dealing) - การจำกัดการเข้าถึงปัจจัยในการผลิต (ชิ้นส่วนจักรยานยนต์)
8.บริษัท ไทยบริดจ สโตน จำกัด	ยางบริดจ สโตนและไฟร์สโตน	45	- บังคับมิให้ผู้ค้าปลีกขายสินค้าของคู่แข่ง (exclusive dealing)
9.บริษัท เบียร์ไทย (1991) จำกัด	เบียร์ช้าง	63.98	- มีการบังคับตัวแทนจำหน่ายขายสินค้าฟาง (กรณีเหล้าฟางเบียร์) - กำหนดปริมาณการขายขั้นต่ำ (quota) - บังคับมิให้ผู้ค้าปลีกขายสินค้าของคู่แข่ง (exclusive dealing)
10.บริษัท สุรามหา ราษฎร์ จำกัด (กลุ่มแสงโสม)	สุราพิเศษ 40 ดีกรี เช่น แม่โขง แสงทิพย์ หงส์ทอง	30.07	- มีการบังคับตัวแทนจำหน่ายขายสินค้าฟาง (tie-in-sales)
11.บริษัท สุราทิพย์ จำกัด (กลุ่มแสงโสม)	สุราขาว 28 30 35 และ 40 ดีกรี สุราผสมพิเศษทุกชนิด เช่น หงส์ทิพย์ หงส์ชัย	46.95	- กำหนดราคาสุราสูงเกินควรเพื่อชดเชยการขาดทุนในกิจการเบียร์ - บังคับมิให้ผู้ค้าปลีกขายสินค้าของคู่แข่ง (exclusive dealing) - กำหนดปริมาณการขายขั้นต่ำ (quota)
12.บริษัท คอวลิตี้ คอฟฟี่โปรดักส์ จำกัด	กาแฟสำเร็จรูป	88	- จำกัดจำนวนตัวแทนจำหน่าย ผู้ค้าส่ง และ/หรือผู้ค้าปลีก (exclusive distribution)
13.บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน)	โทรศัพท์มือถือ บ. AIS	52.54	- ในอดีต ได้ร่วมกับบริษัทอื่น กำหนดราคาบริการรายเดือน 500 บาทเท่ากันทุกบริษัท - มีพฤติกรรมเหมือนการขายสินค้าฟางคือ บริษัทเป็นผู้ได้รับสัมปทานการให้บริการพยายามจำกัดช่องทางการซื้อเครื่องลูกข่ายของผู้บริโภคโดยกลยุทธด้านราคา เพื่อให้ผู้บริโภคซื้อเครื่องลูกข่ายของตน
14.บริษัท โทเทิล แอ็คเซ็ส คอมมูนิเคชั่น จำกัด	โทรศัพท์มือถือ บ. TAC	40.66	- ในอดีต ได้ร่วมกับบริษัทอื่น กำหนดราคาบริการรายเดือน 500 บาทเท่ากันทุกบริษัท
15.บริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน)	พันธุ์ไก่ไข่ อาหารสัตว์	40.59 (ข้อมูล ปี 2548)	- มีพฤติกรรมเหมือนการขายฟาง คือ บริษัทเป็นผู้ผลิตและผู้นำเข้าพันธุ์ไก่ไข่รายใหญ่ในตลาดที่สามารถกำหนดเงื่อนไขการขายพันธุ์ไก่ไข่ฟางอาหารสัตว์ให้แก่เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่แบบอิสระได้
16.บริษัท ยูไนเต็ด บรอดคาสติง คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)	เคเบิลทีวี UBC	100.0 (ข้อมูล ปี 2543)	- ลดทางเลือกของผู้บริโภค (สมาชิก) โดยมีจำนวนแพ็คเกจลดลงและคิดค่าบริการในราคาที่สูงขึ้น

หมายเหตุ รายการที่ 1-14 เป็นข้อมูลจากจากรายงานการสำรวจพฤติกรรมทางการตลาดเพื่อสนับสนุนการแข่งขันตามโครงการส่งเสริมระบบการแข่งขันทางการค้าที่เกื้อหนุนต่อการส่งออก, ปี พ.ศ. 2545

รายการที่ 15 เป็นข้อมูลจากโครงการปรับปรุงนโยบายการแข่งขันของประเทศ ปี พ.ศ. 2548

รายการที่ 16 เป็นข้อมูลจากรายงานของคณะอนุกรรมการการศึกษา กรณีโรงเรียนเกี่ยวกับธุรกิจโทรทัศน์ระบบบอกรับสมาชิก ปี พ.ศ.2543

ที่มา รวบรวมและประมวลผลข้อมูลโดยคณะผู้วิจัย

นอกจากข้อมูลจากงานวิจัยดังกล่าวแล้ว ในอดีตกรมการค้าภายในเคยมีข้อมูลกรณีการร้องเรียน พฤติกรรมการค้าที่ไม่เป็นธรรมและบันทึกการประชุมของคณะกรรมการแข่งขันทางการค้าทุกครั้ง ซึ่งมีข้อมูล ผลการวินิจฉัยกรณีการแข่งขันทางการค้าไว้ในเว็บไซต์ของกรมฯ แต่ต่อมาตั้งแต่เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2547 กลับมีการถอดข้อมูลดังกล่าวออกไปทำให้ไม่สามารถตรวจสอบได้ว่ามีกรณีร้องเรียนสินค้าใดบ้างและผลการ วินิจฉัยเป็นอย่างไร ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า สำนักงานคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้าได้ถอดหลังเข้าสู่ “ยุคมืด” โดยสิ้นเชิงภายใต้อำนาจธุรกิจการเมือง

อย่างไรก็ดี จากข้อมูลกรณีร้องเรียน เมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2547 และจากการรวบรวมข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับพฤติกรรมผูกขาดหรือจำกัดการแข่งขันในตลาดที่ปรากฏอยู่ในข่าวหนังสือพิมพ์ในช่วง 2 ปี ที่ผ่านมา สามารถสรุปรายชื่อบริษัทที่อาจมีพฤติกรรมที่ผูกขาดหรือจำกัดการแข่งขันทางการค้าได้ตามที่ ปรากฏในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 กรณีร้องเรียนพฤติกรรมการค้าที่ไม่เป็นธรรม (ข้อมูล ณ เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2547)

บริษัทที่ถูกร้องเรียน ¹	สินค้า / บริการ ²	พฤติกรรมที่ถูก ร้องเรียน ²	คำตัดสิน ²
1.บริษัท เมเจอร์ ซินีเพลกซ์ กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) 2. บริษัท เอ็นเตอร์เทน โกลเด็น วิลเลจ จำกัด (EGV) 3. บริษัท เอสเอฟ เนมา ซิตี จำกัด	โรง ภาพยนตร์	กำหนดราคาขายสูงเกินไป	การเพิ่มราคาบัตรเข้าชมภาพยนตร์เกิดขึ้นเฉพาะ ภาพยนตร์เรื่องยาวเกินกว่าเวลาปกติ เช่น ประมาณ 3 ชั่วโมง เพราะทำให้โรงภาพยนตร์ฉาย ภาพยนตร์ได้จำนวนรอบน้อยลงต่อหนึ่งวัน จึงมี เหตุผลสมควรที่สามารถเพิ่มค่าบริการได้
3 ราย 1.บริษัท ดีไลท์ จำกัด- (ล้มละลาย) 2.บริษัท ศรีตรังแอโกรอินดัสทรี จำกัด (มหาชน) 3.บริษัท เซาท์แลนด์รีปเบอร์ จำกัด	ยางพารา	กำหนดราคาซื้อ ร่วมกันของผู้รับซื้อ ยางพารา	ไม่พบพฤติกรรมเข้าข่ายความผิด
บริษัท เต็ดตรา แพ็ค (ไทย) จำกัด	หลอดดูด พลาสติก	กำหนดราคาขายต่ำเกินไป	ไม่มีข้อมูล
บริษัท ซีทายู (ประเทศไทย) จำกัด	วิดีโอเทป ภาพยนตร์	ปฏิเสธที่จะขายสินค้า ให้	สำนักส่งเสริมการแข่งขันทางการค้าขอให้ยื่น รายละเอียดและหลักฐานเพิ่มเติม แต่ผู้ร้องเรียน ไม่ได้ดำเนินการใดๆ เรื่องร้องเรียนจึงยุติไป
บริษัท เจริญโภคภัณฑ์ จำกัด (มหาชน)	ไข่	ขายสินค้าราคาทุ่ม ตลาด	ไม่พบพฤติกรรมเข้าข่ายความผิด เพราะช่วงเวลาที่ มีการร้องเรียนนั้นมีปริมาณไข่ไก่ในตลาด จึงทำให้ ราคาไข่ไก่ต่ำกว่าราคาของผู้ประกอบการเคยขายได้ ในอดีต
บริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) (ผู้ผลิตน้ำดื่มบรรจุ ขวดตราช้าง)	เหล้ากับน้ำ ดื่มบรรจุ ขวด	ขายพ่วง	ผลการสืบสวนพบว่ามีพฤติกรรมที่เป็นการจำกัด การแข่งขันจริงแต่ยังไม่สามารถบังคับใช้กฎหมาย เนื่องจากขาดเกณฑ์อำนาจเหนือตลาด

บริษัทที่ถูกร้องเรียน ¹	สินค้า / บริการ ²	พฤติกรรมที่ถูก ร้องเรียน ²	คำตัดสิน ²
บริษัทโรงงานอุตสาหกรรม กระจาดบางปะอิน จำกัด	กระดาษ พิมพ์และ เขียน	การจำกัดการแข่งขัน โดยกฎกติกาของ ภาครัฐ	มติ ครม. พ.ศ. 2530 กำหนดให้หน่วยราชการทุก แห่งต้องจัดซื้อกระดาษจากบริษัทเดียวเท่านั้น โดยปัจจุบันยังคงปฏิบัติตามมติ ค.ร.ม. เดิม แต่ให้ กระทรวงการคลังปรับราคากลางของกระดาษให้ เหมาะสมกับภาวะตลาดปัจจุบัน
บริษัทปุ๋ยแห่งชาติเปลี่ยนชื่อ บริษัท ปุ๋ยเอ็นเอฟซี จำกัด (มหาชน)	ปุ๋ย	ขายราคาทุ่ตลาด	บริษัทปุ๋ยแห่งชาติขายราคาต่ำกว่าราคาในตลาด เนื่องจากเป็นโครงการร่วมมือระหว่างบริษัทกับ ธกส. ที่จัดขึ้นมาเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรให้ได้ ปุ๋ยเคมีในราคาพิเศษ
1.บริษัท เจริญโภคภัณฑ์เมล็ด พันธุ์ จำกัด 2.บริษัท มอนซานโต้เมล็ดพันธุ์ (ไทยแลนด์) จำกัด	เมล็ด ข้าวโพด (สำหรับ ผสมอาหาร สัตว์)	การกำหนดราคาสูง เกินควร	จากการสืบสวนไม่พบพฤติกรรมการกำหนดราคา สูงเกินควร เนื่องจากผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดราย ใหญ่กำหนดราคาไม่แตกต่างจากผู้ผลิตรายย่อย เท่าใดนัก อีกทั้งผู้ซื้อยังมีทางเลือกในการซื้อเมล็ด พันธุ์จากผู้ผลิตรายย่อยได้อีกด้วย
บริษัท เยื่อกระดาษสยาม จำกัด	กระดาษ	การรวมธุรกิจ	กฎหมายยังไม่สามารถบังคับใช้ได้เพราะยังไม่มี เกณฑ์ส่วนแบ่งตลาดที่ต้องขออนุญาตการรวม ธุรกิจ
1.บริษัท เอก-ชัย ดีสทริบิวชั่น ซิสเทม จำกัด (เทสโก้-โลตัส) 2.บริษัท บีคี่ ซูเปอร์เซ็นเตอร์ จำกัด (มหาชน) 3.บริษัท เซ็นคาร์ จำกัด (คาร์ ฟูรี่) 4.บริษัท สยามแม็คโคร จำกัด (มหาชน)	ร้านค้าปลีก ขนาดใหญ่	การค้ำที่ไม่เป็นธรรม กำหนดส่วนลดและ ค่าธรรมเนียมที่ไม่ เป็นธรรม	เรื่องร้องเรียนที่รอเสนอคณะกรรมการแข่งขัน ทางการค้า เรื่องร้องเรียนที่รอเสนอคณะกรรมการแข่งขัน ทางการค้า
บริษัท สหวิริยาสตีลอินดัสตรี จำกัด (มหาชน)	เหล็กกรีด ร้อน	กำหนดราคาสูงเกิน ควร	เรื่องร้องเรียนที่อยู่ระหว่างดำเนินการ
1.บริษัท สยามอุตสาหกรรม ยิปซัม (สระบุรี) จำกัด 2.บริษัท ไทยผลิตภัณฑ์ยิปซัม จำกัด (มหาชน)	แผ่น กระดานยิป ซัม	กำหนดราคาพร้อมกัน	เรื่องร้องเรียนที่อยู่ระหว่างดำเนินการ
บริษัท อายิโนะโมะโต๊ะ (ประเทศไทย) จำกัด	ไลซีน (ส่วนผสม อาหารสัตว์)	กักตุนสินค้า	เรื่องร้องเรียนที่อยู่ระหว่างดำเนินการ
1. บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) 2. บริษัท บางจากปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน)	น้ำมัน	สมคบกันในการ ประมูล	เรื่องร้องเรียนที่อยู่ระหว่างดำเนินการ

บริษัทที่ถูกร้องเรียน ^{1/}	สินค้า / บริการ ^{2/}	พฤติกรรมที่ถูกร้องเรียน ^{2/}	คำตัดสิน ^{2/}
บริษัท ปิคนิก คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)	ก๊าซหุงต้ม	กำหนดราคาที่ไม่เป็นธรรม	เรื่องร้องเรียนที่อยู่ระหว่างดำเนินการ
บริษัท ซีวีดี อินเทอร์เน็ต จำกัด	วิดีโอเทป	กำหนดเงื่อนไขแก่ผู้แทนจำหน่าย (โดยจะให้ส่วนลด 10-30% หากผู้แทนจำหน่ายไม่ขายสินค้าของคู่แข่ง)	ผลการสืบสวนพบว่ามีพฤติกรรมการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมจริง ซึ่งต้องมีการพิสูจน์ว่าผู้ร้องเรียนได้รับผลกระทบจากการกระทำของผู้ถูกร้องเรียนจริง สำนักส่งเสริมการแข่งขันทางการค้าขอให้ผู้ร้องเรียนส่งรายละเอียดผลกระทบที่เกิดขึ้น แต่ผู้ร้องเรียนมิได้ดำเนินการใดๆ ก่อปรกับภาวะตลาดวิดีโอเทปเปลี่ยนไปเป็นรูปแบบแผ่นซีดี เรื่องร้องเรียนจึงยุติไป
บริษัท ภูเก็ต แทรกเตอร์ ประเทศไทย จำกัด	เครื่องจักรกลการเกษตร	บังคับมิให้ตัวแทนจำหน่ายขายสินค้าของคู่แข่ง	ไม่มีข้อมูล

หมายเหตุ 1/ รวบรวมข้อมูลจากข่าวที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ฉบับต่างๆ

2/ เว็บไซต์กรมการค้าภายใน (เผยแพร่เมื่อเดือนพฤษภาคม 2547)

ที่มา : รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย

4. ความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจทางการเมือง ธุรกิจผูกขาด และกลไกการกำกับดูแล

จากการประมวลผลความสัมพันธ์ระหว่างธุรกิจผูกขาด ผู้มีผลประโยชน์ทางการเมือง และผู้กำกับดูแลการแข่งขัน คณะผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เป็น 2 ระดับคือ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีผลประโยชน์ทางการเมืองกับธุรกิจผูกขาด และความสัมพันธ์ระหว่างผู้กำกับดูแลการแข่งขันกับธุรกิจผูกขาด

4.1 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีผลประโยชน์ทางการเมืองกับธุรกิจผูกขาด

จากการรวบรวมรายชื่อบริษัทที่อาจมีพฤติกรรมที่เป็นการค้าผูกขาดหรือการจำกัดการแข่งขันจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ตามที่ได้สรุปไว้ในตารางที่ 3 พบว่า ปัญหาการผูกขาดธุรกิจในประเทศไทยส่วนมากเกิดจากกลุ่มบริษัทขนาดใหญ่ (conglomerate) ที่มีธุรกิจที่หลากหลาย 4 กลุ่ม และธุรกิจอีกหลายรายซึ่งมักมีสายสัมพันธ์กับทางการเมืองดังต่อไปนี้

1. กลุ่มบริษัทในเครือเจริญโภคภัณฑ์ ของตระกูลเจียรวนนท์ – กลุ่มเจริญโภคภัณฑ์มีธุรกิจที่หลากหลายรวมถึงธุรกิจการเกษตร การสื่อสารและค้าปลีก ซึ่งมีกรณีร้องเรียนเรื่องการผูกขาดหลายกรณี ในภาคการเกษตรมีเรื่องร้องเรียนเรื่องการผูกขาดธุรกิจเมล็ดพันธุ์ พันธุ์ไข่ไก่และอาหารสัตว์ รวมถึงการทุ่มตลาดไข่ไก่ด้วย ในส่วนของธุรกิจการสื่อสารมีเรื่องร้องเรียนเรื่องการขึ้นอัตราค่าบริการของบริการโทรศัพท์ระบบอกรับสมาชิกของบริษัทยูบีซีซึ่งเป็นผู้ประกอบการรายเดียวในเขตกรุงเทพฯ ในส่วนของธุรกิจค้าปลีกมีเรื่องร้องเรียนการค้าที่ไม่เป็นธรรมของบริษัทเทสโก้ ซึ่งเป็นบริษัทค้าปลีกขนาดใหญ่ซึ่งมีบริษัทต่างชาติร่วมทุน

กลุ่มธุรกิจดังกล่าวมีสายสัมพันธ์ทางการเมืองกับรัฐบาลของอดีตนายกฯ ทักษิณค่อนข้างมาก เช่น นายธนิษฐ์ เจียรนวนนท์ เคยเป็นที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง (นายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์) และนายวัฒนา เมืองสุข อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ ปี 2545-46 รัฐมนตรีกระทรวงพาณิชย์ปี 2547 และในปี 2548 ดำรงตำแหน่ง 2 ตำแหน่ง คือ รัฐมนตรีกระทรวงอุตสาหกรรม (เดือนมีนาคม) และรัฐมนตรีกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (เดือนสิงหาคม) ซึ่งเป็นลูกเขยนายสุเมธ เจียรนวนนท์

2. กลุ่มบริษัทในเครือสุรามหาราษฎรของตระกูลสิริวัฒนภักดีและเตชะไพบูลย์ - กลุ่มบริษัทในเครือสุรามหาราษฎรมีตระกูลสิริวัฒนภักดีเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่โดยมีครอบครัวเตชะไพบูลย์เป็นผู้ร่วมทุนในหลายบริษัทในเครือ กลุ่มบริษัทดังกล่าวมีธุรกิจที่หลากหลายนอกเหนือจากธุรกิจการผลิตและจำหน่ายสุราซึ่งเป็นธุรกิจหลัก รวมถึงธุรกิจโรงแรม การผลิตน้ำตาล การผลิตกระดาษ ฯลฯ ในอดีตที่ผ่านมา มีเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมของบริษัทในเครือที่อาจผูกขาดได้แก่ เรื่องการขายฟางเปียร์และน้ำดื่มตราช้างกับสุรา และการผูกขาดการจัดซื้อจัดจ้างกระดาษของหน่วยงานภาครัฐของโรงงานผลิตกระดาษบางปะอิน

กลุ่มสุรามหาราษฎรมีสายสัมพันธ์ทางการเมืองโดยผ่านคนในตระกูลเตชะไพบูลย์โดยตลอด โดยมี ดร. วิรุฬ เตชะไพบูลย์ ซึ่งเป็นกรรมการบริษัทสุรามหาราษฎร เคยดำรงตำแหน่งผู้ช่วยรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีและผู้ช่วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง และนายไชยยศ สะสมทรัพย์ (ลูกเขยนายสุเมธ เตชะไพบูลย์) เคยดำรงรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง นอกจากนี้ นายไชยยศ สะสมทรัพย์ เป็นผู้บริหารการเงินให้กับพรรคไทยรักไทย โดยมียอดเงินบริจาคให้ทุกเดือนตั้งแต่เดือนมกราคม 2544 จนกระทั่งถึงเดือนตุลาคม 2549 เป็นที่น่าสังเกตว่า นายเจริญ สิริวัฒนภักดีและครอบครัวไม่เคยมีตำแหน่งเป็นรัฐมนตรี หรือที่ปรึกษารัฐมนตรีอย่างเป็นทางการ และไม่เคยปรากฏรายชื่อผู้บริจาคให้กับพรรคการเมืองแต่ก็เคยประกอบธุรกิจกับอดีตนายกรัฐมนตรี ดร. ทักษิณ⁴ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ตระกูลสิริวัฒนภักดีเลือกที่จะไม่ใช้อำนาจทางธุรกิจอย่าง “โจ่งฉ่าง”

3. บริษัทในเครือปูนซีเมนต์ไทย ซึ่งมีสำนักทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์เป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ มีธุรกิจที่หลากหลายนอกจากธุรกิจการผลิตปูนซีเมนต์ เช่น ธุรกิจผลิตวัสดุก่อสร้าง เช่น กระเบื้องและยิปซัม ธุรกิจการผลิตกระดาษ รวมถึงธุรกิจผลิตเครื่องจักรทางเกษตร ที่ผ่านมามีกรณีร้องเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมที่บังคับมิให้ผู้ค้าปลีกขายสินค้าของคู่แข่ง และการกำหนดราคาร่วมกันตามที่ปรากฏในตารางที่ 1

การศึกษาไม่พบว่าบริษัทในเครือปูนซีเมนต์ไทยมีสายสัมพันธ์กับฝ่ายการเมืองแต่อย่างใดแต่มีกรรมการผู้จัดการที่เป็นกรรมการแข่งขันทางการค้าถึง 2 ครั้ง

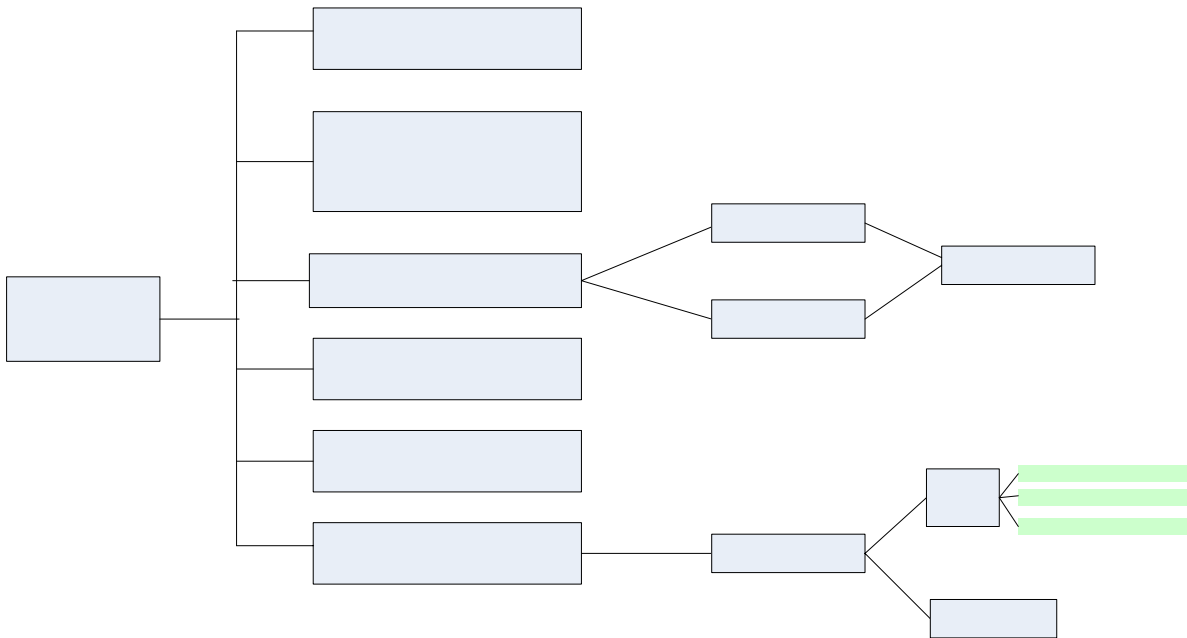
4. กลุ่มรัฐวิสาหกิจ - ซึ่งมีกระทรวงการคลังเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ รัฐวิสาหกิจในตลาดหลักทรัพย์เป็นรัฐวิสาหกิจขนาดใหญ่ซึ่งล้วนมีอำนาจผูกขาด ไม่ว่าจะเป็นการผูกขาดคลื่นความถี่ของ อสมท. การผูกขาดธุรกิจท่าอากาศยานของการท่าอากาศยานแห่งประเทศไทย หรือ การผูกขาดธุรกิจซื้อขายก๊าซของ ปตท. ถ้าไรอันมหาศาลจูงใจให้นักการเมืองเข้ามาถือหุ้นทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น ในกรณีของการจัดสรรหุ้น ปตท. ที่มีการจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ปลายปี พ.ศ. 2544 จำนวน 800 ล้านหุ้น ราคาหุ้นละ 35 บาท มูลค่ารวม 28,000 ล้านบาท ที่รายงานต่อสำนักงานก.ล.ต. เมื่อวันที่ 10 มกราคม 2545 นั้น ปรากฏว่า รายชื่อ 10 อันดับ

⁴ นายเจริญ สิริวัฒนภักดี ได้ซื้อหุ้น บริษัท เอ็น. ซี. ซี. แมนเนจเม้นท์ แอนด์ ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด จาก บริษัท เอสซี แอสเสท คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ผู้ถือหุ้นใหญ่ในสัมปทานศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ เมื่อต้นปี 2545 (สุริยะใสและจรจิตกก, 2545)

แรกที่ได้รับการจัดสรรหุ้นสูงสุด ประกอบด้วย นายทวีจักร จุฬางกูร ได้รับการจัดสรรจำนวน 2.20 ล้านหุ้น รวมมูลค่า 77 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วน 0.24% ของจำนวนหุ้นที่เสนอขายทั้งหมด นายประยุทธ์ มหากิจศิริ 2.06 ล้านหุ้น มูลค่า 72.10 ล้านบาท สัดส่วน 0.22%

ในกรณีของบริษัทบางจากปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) มีญาติของนักการเมืองเข้ามาถือหุ้นทางอ้อมตามที่ปรากฏในรูปที่ 1 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า มีการถือหุ้นผ่านธนาคารไทยธนาคาร ซึ่งมีนายบรรณพจน์ ดามาพงษ์ พี่ชายคุณหญิงพจมาน ถือหุ้นธนาคารไทยธนาคารผ่านบริษัท ทูนครีชาติ จำกัด (มหาชน) ร้อยละ 2.55 และมีการถือหุ้นผ่านบริษัทเงินทุนฟินันซ่า จำกัด ซึ่งมีนายทวีจักร จุฬางกูร หลานชายนายสุริยะถือหุ้นผ่านบริษัท ฟินันซ่า จำกัด (มหาชน) ร้อยละ 0.85

รูปที่ 1 แสดงโครงสร้างการถือหุ้นของบริษัทบางจากปิโตรเลียมจำกัด (มหาชน) ที่มีความสัมพันธ์กับนักการเมือง (ณ สิงหาคม ปี 2549)

หมายเหตุ ข้อมูลโครงสร้างการถือหุ้นของบริษัทบางจากปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) ณ เดือนสิงหาคม 2549

ที่มา คณะผู้วิจัยประมวลผลข้อมูลจากตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

75.26%

นอกจากการถือหุ้นของนักการเมืองในลักษณะที่สามารถตรวจสอบได้จากรายชื่อผู้ถือหุ้นของบริษัทบางจาก (ต่อ.) ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ยังมีการถือหุ้นของนักการเมืองผ่านหน่วยงานที่เป็นนอมินีอีกจำนวนหนึ่ง เช่น HSBC , Chase nominees, State Street, Bank of New York , Mellon , Morgan Stanley เป็นต้น เป็นที่น่าสังเกตว่า รัฐวิสาหกิจจะมีการถือหุ้นในลักษณะดังกล่าวค่อนข้างสูงกว่าบริษัทเอกชน การถือหุ้นดังกล่าวทำให้การศึกษาครั้งนี้ไม่สามารถทราบถึงผู้ถือหุ้นที่แท้จริงที่สามารถโยกผู้ถือหุ้นที่เป็นนักการเมืองไปยังนอมินีต่างด้าว เช่น HSBC bank ,

5.25% ING bank , Government of Singapore

นอกจากกลุ่มบริษัทธุรกิจขนาดใหญ่ 4 กลุ่มนี้แล้ว ยังมีธุรกิจหลายรายที่งานวิจัยในอดีตชาวอาณานิคม พฤติกรรมที่ผูกขาดหรือมีการร้องเรียนต่อสำนักงานคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้าว่ามีพฤติกรรมทางการค้าที่ไม่เป็นธรรม ซึ่งมีครอบครัวนักการเมืองเป็นผู้ถือหุ้นรายใหญ่ เช่น (1) บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส ของอดีตนายกฯ ทักษิณและครอบครัวซึ่งในอดีตถูกร้องเรียนว่ามีพฤติกรรมในการกำหนดราคาอัตรา

4.43%

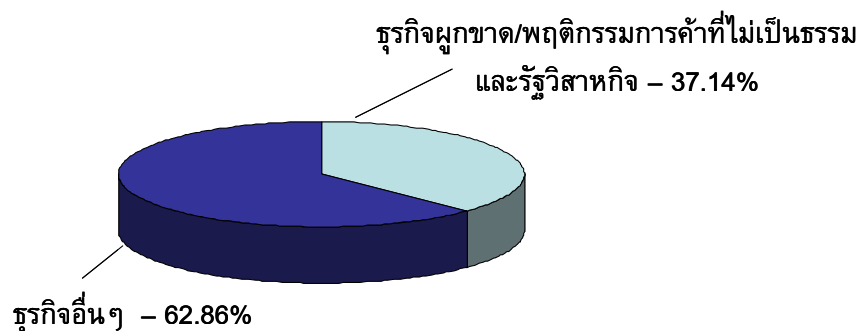
บมจ. ธนาคารไทยธนาคาร

ค่าบริการรายเดือนโทรศัพท์มือถือร่วมกับบริษัทคู่แข่ง คือ ดีแทค และมีพฤติกรรมขายฟองโทรศัพท์มือถือกับการให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ (2) บริษัท ซีวีดี อินเทอร์เน็ตชั้นเนลของตระกูลมาลินนท์ซึ่งนายประชามาลี นนท์มีตำแหน่งในคณะรัฐมนตรีของรัฐบาลทักษิณ ถึง 3 ตำแหน่งในช่วงปี พ.ศ. 2544-48 (3) บริษัท ควอลิตี้ คอฟฟี่โปรดักส์ จำกัด ของตระกูลมหากิจศิริซึ่งมีนายประยุทธ มหากิจศิริเป็นรองหัวหน้าพรรคไทยรักไทย และ นาย เฉลิมชัย มหากิจศิริบุตรชายของนายประยุทธ มหากิจศิริ เป็นรองโฆษกสำนักนายกรัฐมนตรี นอกจากนี้แล้ว นายประยุทธ มหากิจศิริ ยังเป็นผู้บริจาคเงินให้กับพรรคไทยรักไทยและมีการบริจาคผ่านบริษัท เลคเวด เรียวเอสเตท ที่มีนายประยุทธ เป็นประธานกรรมการและตระกูลมหากิจศิริเป็นกรรมการและถือหุ้นในบริษัท และ (4) บริษัท ปิคนิก คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ของตระกูลลาภวิสุทธิสิน ซึ่งมีนายสุริยา ลาภวิสุทธิสินมี ตำแหน่งทางการเมืองถึง 3 ตำแหน่ง โดยตำแหน่งในปี 2548 คือรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์

บริษัทที่อาจมีพฤติกรรมที่เป็นการจำกัดการแข่งขันอีกกลุ่มหนึ่งมีได้มีนักการเมืองเป็นเจ้าของหรือเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่แต่มีนักการเมืองหรือผู้ที่ตำแหน่งทางการเมืองเป็นกรรมการหรือผู้ถือหุ้นรายย่อยหรือถือหุ้นในบริษัทลูก เช่น บมจ. เมเจอร์ซีนิเพล็กซ์ กรุ๊ป และ บจ. เอนเตอร์เทนโกลเด้นวิลเลจ (EGV) ของตระกูลพุลวรลักษณ์ ซึ่งมี ดร. วัชระ พรรณเชษฐ์ เคยดำรงตำแหน่งผู้ช่วยรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการบริษัท จึงอาจกล่าวได้ว่า บริษัทในกลุ่มนี้ มีสายสัมพันธ์ทางการเมืองที่ไม่เด่นชัดเท่าใดนัก

ทั้งนี้ จากการสำรวจส่วนแบ่งตลาดของบริษัทที่มีรายชื่อปรากฏในตารางที่ 1 และ 2 ที่เป็นบริษัทมหาชน และรัฐวิสาหกิจทุกรายที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่า ในปี 2548 ธุรกิจเหล่านี้มีส่วนแบ่งตลาดรวมกันถึงร้อยละ 37.14 ของมูลค่าตลาดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์โดยรวม (รูปที่ 2)

รูปที่ 2 ส่วนแบ่งตลาดของธุรกิจผูกขาด ธุรกิจที่ถูกร้องเรียนพฤติกรรม การแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมและธุรกิจรัฐวิสาหกิจในตลาดหลักทรัพย์ (ข้อมูล ปี 2548)

ที่มา : คณะผู้วิจัยประมวลผลข้อมูลจากข้อมูลบริษัทจดทะเบียน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

4.2 ความสัมพันธ์ระหว่างกลไกการกำกับดูแลการแข่งขันกับธุรกิจผูกขาด

พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2542 เป็นกลไกการกำกับดูแลการแข่งขันจาก ภาครัฐ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้การประกอบธุรกิจเป็นไปอย่างเสรีและป้องกันมิให้เกิดการกระทำอันไม่เป็นธรรมในการประกอบธุรกิจ คณะกรรมการที่ทำหน้าที่เป็นผู้กำกับดูแลนี้ ได้แก่ คณะกรรมการแข่งขันทางการค้า และคณะกรรมการกลางว่าด้วยการกำหนดราคาสินค้าและบริการ

คณะกรรมการแข่งขันทางการค้า ประกอบด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ เป็นประธานโดยตำแหน่ง ปลัดกระทรวงพาณิชย์เป็นรองประธาน ปลัดกระทรวงการคลัง และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง 8-12 คนเป็นกรรมการทั้งนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิ จะประกอบไปด้วย ตัวแทนจากหน่วยงานหลากหลายสาขา แต่ต้องมีตัวแทนจากภาคเอกชนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งเป็นกรรมการ โดยคณะกรรมการแข่งขันทางการค้าชุดปัจจุบันมี 12 คน ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิภาครัฐจำนวน 6 คน ร่วมด้วยผู้แทนจากสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย จำนวน 3 คน และผู้แทนจากสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย จำนวน 3 คน และมีอธิบดีกรมการค้าภายในเป็นกรรมการและเลขานุการ ส่วนองค์ประกอบของคณะกรรมการกลางว่าด้วยการกำหนดราคาสินค้าและบริการ ประกอบด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ เป็นประธานโดยตำแหน่ง ปลัดกระทรวงพาณิชย์และเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเป็นรองประธาน ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง 8 คนเป็นกรรมการและมีอธิบดีกรมการค้าภายในเป็นกรรมการและเลขานุการ โดยตำแหน่งคณะกรรมการแต่ละชุดมีวาระการดำเนินงาน 2 ปี เมื่อมีการเปลี่ยนรัฐบาลมักมีผลต่อการเปลี่ยนชุดคณะกรรมการแข่งขันทางการค้า หลังจากที่ครบวาระการดำเนินงานด้วย ดังนั้นคณะกรรมการฯ จึงมีความเปราะบางมาก (vulnerable) เนื่องจากจากอิทธิพลทางการเมือง

คณะวิจัยตั้งข้อสังเกตว่า องค์ประกอบของคณะกรรมการแข่งขันทางการค้าและคณะกรรมการกลางว่าด้วยการกำหนดราคาสินค้าและบริการที่ประกอบด้วยตัวแทนจากภาคเอกชนร่วมเป็นคณะกรรมการอย่างน้อยมากกว่ากึ่งหนึ่ง (ดูรายชื่อของกรรมการทั้งหมดได้ในภาคผนวกที่ 1) อาจทำให้เกิดข้อกังขาได้ว่า การให้ผู้ประกอบการจากภาคเอกชนซึ่งถือว่าเป็นผู้แข่งขันในตลาดทำหน้าที่เป็นผู้กำกับดูแลด้วยตนเองจะสามารถปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นกลางได้หรือไม่ โดยเฉพาะในกรณีที่กรรมการมีผลประโยชน์เกี่ยวข้องกับธุรกิจขนาดใหญ่ที่มีอำนาจตลาด ทั้งนี้จากการวิเคราะห์สายสัมพันธ์ทางธุรกิจของคณะกรรมการแข่งขันทางการค้าและคณะกรรมการกลางว่าด้วยการกำหนดราคาสินค้าและบริการทั้งในอดีตและปัจจุบัน (แต่งตั้งเมื่อเดือนพฤษภาคม ปี 2547) พบว่า กรรมการแข่งขันทางการค้าบางท่านที่มีความสัมพันธ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมกับธุรกิจที่อาจมีพฤติกรรมการค้าที่ไม่เป็นธรรมจากการศึกษาวิจัยและการร้องเรียนที่ผ่านมาในอดีต ในลักษณะดังนี้

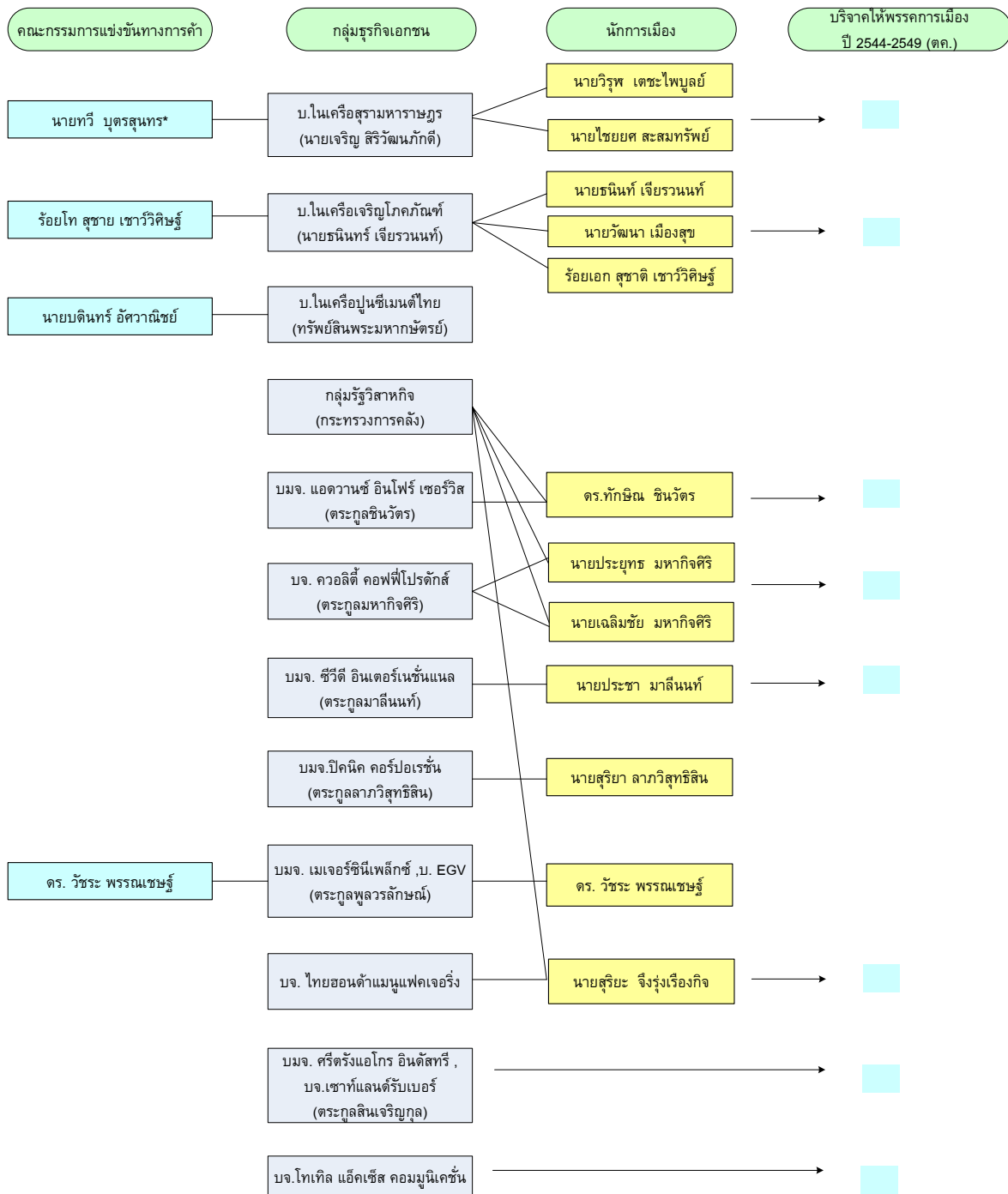
- นายบดินทร์ อัครวาณิชย์ กรรมการแข่งขันทางการค้า ปี 2543 และปี 2547 ชุดปัจจุบัน ดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัทกฎหมายซีเมนต์ไทยและเป็นนิติกรใหญ่ บริษัทปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน)
- ร้อยโท สุขชาย เซาว์วิศิษฐ์ (อดีตอธิบดีกรมการค้าภายใน) ซึ่งเป็นเลขานุการคณะกรรมการแข่งขันทางการค้า และคณะกรรมการกลางว่าด้วยการกำหนดราคาสินค้าและบริการโดยตำแหน่ง โดยในปี 2543 มีการพิจารณาประเด็นการผูกขาดธุรกิจโทรทัศน์เคเบิล ซึ่งร้อยโท สุขชายเป็นกรรมการบริษัทเซเวน อีเลเว่น บริษัทในเครือเจริญโภคภัณฑ์ (จากรายงานของสุริยะใสและจรจิตกนก, ปี 2545)

- นายทวี บุตรสุนทร กรรมการกลางว่าด้วยการกำหนดราคาสินค้าและบริการในปี 2543 ขณะนั้นดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัทที่ซีซี โฮลดิ้ง (บริษัทลูกของกลุ่มแสงโสม) (จากรายงานของสุริยะใสและจรจิตกนก, ปี 2545)
- ดร. วัชระ พรรณเชษฐ์ กรรมการแข่งขันทางการค้า ปี 2545 และปี 2547 เป็นกรรมการของบริษัทเมเจอร์ ซีเนเพล็กซ์ กรุ๊ป จำกัด (มหาชน)

รูปที่ 3 และตารางที่ 3 สรุปความสัมพันธ์ของบริษัทเอกชนที่อาจจะมีอำนาจเหนือตลาดหรือมีกรณีร้องเรียนพฤติกรรมการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมที่เกี่ยวข้องกับนักการเมืองและคณะกรรมการแข่งขันทางการค้า อึ้ง คณะผู้วิจัย ขอตั้งข้อสังเกตว่า ในบางกรณีไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่า ผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเป็นกรรมการแข่งขันทางการค้าที่มีสายสัมพันธ์กับธุรกิจที่ถูกร้องเรียนปฏิบัติหน้าที่ในช่วงเวลาที่ถูกร้องเรียน จึงไม่สามารถสรุปได้ว่าความสัมพันธ์ของบุคคลดังกล่าวมีผลต่อการพิจารณาและวินิจฉัยกรณีร้องเรียนหรือไม่

โดยสรุปแล้ว จะเห็นได้ว่าบุคคลที่อำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแลการแข่งขันในตลาดให้เป็นธรรมต่อทั้งธุรกิจและผู้บริโภคหลายรายมีผลประโยชน์เกี่ยวข้องกับธุรกิจผูกขาดหรือถูกร้องเรียนเรื่องการค้าที่ไม่เป็นธรรม ไม่ว่าจะเป็นธุรกิจในกลุ่มสื่อสาร กลุ่มก่อสร้างเช่น ปูนซีเมนต์ กลุ่มอาหาร เช่น เครื่องเจริญโภคภัณฑ์ และธุรกิจสุราเช่นกลุ่มแสงโสม เป็นต้น การที่กลุ่มผลประโยชน์มีความสัมพันธ์กับผู้ดูแลกติกาการแข่งขันอาจทำให้ประชาชนตั้งข้อสงสัยว่าผู้ทำหน้าที่กำกับดูแลการแข่งขันในตลาดมีส่วนได้ส่วนเสียกับกรณีพิพาทจะทำหน้าที่ปกป้องผลประโยชน์ของผู้บริโภคได้อย่างเต็มความสามารถและเป็นธรรมหรือไม่

รูปที่ 3 สรุปความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มธุรกิจเอกชน นักการเมืองและคณะกรรมการแข่งขันทางการค้า

หมายเหตุ * คณะกรรมการกลางว่าด้วยการกำหนดราคาสินค้าและบริการ

ที่มา : คณะผู้วิจัย

ตารางที่ 3 บริษัทเอกชนที่เข้าข่ายมีอำนาจเหนือตลาดและมีกรณีร้องเรียนพฤติกรรมการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมที่เกี่ยวข้องกับนักรการเมืองและคณะกรรมการทางการค้า

ชื่อบริษัท	นักรการเมืองที่เกี่ยวข้อง		คณะกรรมการทางการค้าที่เกี่ยวข้อง		ผู้บริจาดที่เกี่ยวข้อง	
	รายชื่อนักรการเมือง	ความสัมพันธ์กับบริษัท	รายชื่อกรรมการ	ความสัมพันธ์กับบริษัท	รายชื่อผู้บริจาด	ความสัมพันธ์กับบริษัท
บริษัทในเครือเจริญโภคภัณฑ์	(1) นายธนินท์ เจียรวนนท์ ที่ปรึกษา รมว. กระทรวงการคลัง ปี 2544-48	ผู้ถือหุ้นในบริษัทเครือเจริญโภคภัณฑ์ บริษัทเจริญโภคภัณฑ์อาหารและบริษัทย่อยกว่า 40 บริษัท***	ร.ท. สุขชาย เขาวีดิษฐ์ อดีตอธิบดีกรมการค้าภายใน เป็นกรรมการและเลขานุการ คณะกรรมการแข่งขันทางการค้าปี 2543 และ คณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการปี 2543 โดยตำแหน่ง	เป็นประธานกรรมการ ตรวจสอบกรรมการ บมจ. ซี.พี. เซเว่นอีเลฟเว่น ซึ่งเป็นบริษัทในเครือเจริญโภคภัณฑ์ ***	บริษัท เจริญโภคภัณฑ์ อีสาน จำกัด (มหาชน) 100,000 บาท* บริษัท ไวร์เออ แอนด์ ไวร์เลส จำกัด 100,000 บาท*	บริษัทในเครือเจริญโภคภัณฑ์
	(2) นายวัฒนา เมืองสุข รมว.กระทรวงพาณิชย์ (ปี 2545-46) รมว.กระทรวงพาณิชย์ (ปี 2547) รมว.กระทรวงอุตสาหกรรม (มีค.2548) รมว.กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (สค.2548)	ลูกเขยนายสุเมธ เจียรวนนท์ (ผู้บริหารบริษัทในเครือเจริญโภคภัณฑ์)				

ชื่อบริษัท	นักการเมืองที่เกี่ยวข้อง		คณะกรรมการทางการค้าที่เกี่ยวข้อง		ผู้บริจาคตที่เกี่ยวข้อง	
	รายชื่อหักการเมือง	ความสัมพันธ์กับบริษัท	รายชื่อกรรมการ	ความสัมพันธ์กับบริษัท	รายชื่อผู้บริจาค	ความสัมพันธ์กับบริษัท
	(3) ร้อยเอก สุชาติ เชาว์วิศิษฐ์ รมช. กระทรวงการคลัง (ปี 2544-46) รองนายกรัฐมนตรี (ปี 2547)	เป็นพี่น้องกับร้อยโท สุชาย เชาว์วิศิษฐ์				
1.บมจ.เจริญโภคภัณฑ์อาหาร * (ปี 2548)		นายธนิษฐ์ เจียรนวนนท์ เป็นประธานกรรมการบริษัท (ตั้งแต่ มค. 2536 -ปัจจุบัน)				
		นายสุเมธ เจียรนวนนท์เป็นกรรมการบริษัท บริษัท เครือเจริญโภคภัณฑ์ จำกัด อินเทอร์เน็ต (ณ วันที่ 7 ธค.2549)				
2.บจ. เจริญโภคภัณฑ์ เมล็ดพันธุ์ ** (ปี 2547)		นาย วลลภ เจียรนวนนท์และ นาย พงษ์เทพ เจียรนวนนท์ (ลูกพี่ลูกน้องของนาย ธนิษฐ์) เป็นกรรมการบริษัท (ณ ปี 2548)				
3.บจ. บริษัท เอก-ชัย ดิสทริบิวชั่น ซิสเทม จำกัด (เทสโก้ โลตัส)** (ปี 2547 - รอเสนอคณะกรรมการแข่งขันทางการค้า)		บมจ.ซี.พี.เซเว่นอีเลฟเว่น บริษัทในเครือเจริญโภคภัณฑ์ถือหุ้นในบริษัท 0.1475% (ณ ปี 2548)				

ชื่อบริษัท	นักรการเมืองที่เกี่ยวข้อง		คณะกรรมการทางการค้าที่เกี่ยวข้อง		ผู้บริจาคที่เกี่ยวข้อง	
	รายชื่อหักการเมือง	ความสัมพันธ์กับบริษัท	รายชื่อกรรมการ	ความสัมพันธ์กับบริษัท	รายชื่อผู้บริจาค	ความสัมพันธ์กับบริษัท
4.บมจ. สยามแม็คโคร ** (ปี 2547 - รอเสนอ คณะกรรมการแข่งขัน ทางการค้า)		(1) นายธนิษฐ์ เจียรนวนนท์ เป็นกรรมการบริษัท (พย. 2542 – ปัจจุบัน)				
5.บมจ. ยูไนเต็ทบริด คลาสติง คอร์ปอเรชั่น (UBC) * (ปี 2543)		(1) นายสุภกิต เจียรนวนนท์ เป็นประธานกรรมการ และ ประธานกรรมการบริหาร บริษัท(กพ. 2542 –ปัจจุบัน (2) นายศุภชัย เจียรนวนนท์ เป็นกรรมการบริษัท (12 พค.2541-2 กพ.2549) (3) นายชัชวาลย์ เจียร นวนนท์ (12 พค.2541- ปัจจุบัน)				
<u>บริษัทในเครือสุรามหา ราษฎร์ (นายเจริญ สิริ วัฒนภักดี</u>						
1. บจ. สุรามหาราษฎร * , ** (ปี 2544 และปี 2547) 2. บจ. สุราทิพย์ * , **	(1) นายวิรุฬ เตชะ ไพบุลย์ ผู้ช่วย รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงการคลัง (มีค. 2548 - 19 กย.2549) ผู้ช่วยรัฐมนตรีประจำ สำนักนายกรัฐมนตรี (ปี 2544-48)	(1) นายวิวัฒน์ เตชะไพบุลย์ (ลูกพี่ลูกน้องของนายวิรุฬ) เป็นกรรมการในบริษัทแอล เอสพีวีและบริษัทแสงโสม (ผู้ถือหุ้นแอลเอสพีวี) *** (2) นายไชยทัศน์ สะสม ทรัพย์ (อานายวิรุฬ) เป็น กรรมการของบริษัท	นายทวี บุตรสุนทร กรรมการกลางว่าด้วย ราคาสินค้าและบริการ ปี 2543	ดำรงตำแหน่งกรรมการ บริษัท ทีทีซีโฮลดิ้ง (บริษัทลูกของกลุ่มแสง โสม)***	(1) นายไชยยศ สะสม ทรัพย์ มียอดบริจาคเงินให้กับ พรรคไทยรักไทยเป็น ประจำทุกเดือนตั้งแต่ปี มค. 2544-ตค.2548	นางชลชินี สะสมทรัพย์ (ภรรยา นายไชยยศ) ถือ หุ้นในบริษัทในเครือ เช่น สุรามหานคร ไทยอมฤต โฮลดิ้ง เป็นต้น

ชื่อบริษัท	นักรการเมืองที่เกี่ยวข้อง		คณะกรรมการทางการค้าที่เกี่ยวข้อง		ผู้บริจาคตที่เกี่ยวข้อง	
	รายชื่อหักการเมือง	ความสัมพันธ์กับบริษัท	รายชื่อกรรมการ	ความสัมพันธ์กับบริษัท	รายชื่อผู้บริจาคต	ความสัมพันธ์กับบริษัท
	(2) นายไชยยศ สะสมทรัพย์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง ปี 2548 (ลูกเขยนายสุเมธ เตชะไพฑูริย์)	(3) นางชลชินี สะสมทรัพย์ ถือหุ้นในบริษัทในเครือ เช่น สุรามหานคร จำกัด 1,250 หุ้น ไทยอมฤตโฮลดิ้ง 235 หุ้น (14 มีค. 2548)			(2) บริษัท แสงโสม จำกัด 100,000 บาท ***	
3. บจ.เบียร์ไทย (1991) * , ** (ปี 2544 และ ปี 2547)		นายวิวัฒน์ เตชะไพฑูริย์ เป็นกรรมการและถือหุ้นใน บมจ. ไทยเบฟเวอเรจ (บริษัทแม่ของบ.เบียร์ไทย) (ปี 2548)				
4. บมจ. ไทยเบฟเวอเรจ ** (ปี 2547)		นายวิวัฒน์ เตชะไพฑูริย์ เป็นกรรมการและถือหุ้นใน บริษัท 1.16% (ปี 2548)				
5. บจ.โรงงานอุตสาหกรรมกระดาษบางปะอิน **						
หมายเหตุ : บริษัทยอดธุรกิจของตระกูลสิริวัฒนภักดีถือหุ้นในบริษัทโรงงานอุตสาหกรรมกระดาษบางปะอิน 49.9994% และคุณหญิงวรรณานาและนายเจริญ สิริวัฒนภักดี ถือหุ้นในบริษัทรวมกัน 0.0004% แม้ บริษัทจะมีได้เกี่ยวข้องกับนักรการเมือง/คณะกรรมการทางการค้าหรือผู้บริจาคต แต่นายเจริญ สิริวัฒนภักดีมีการประกอบธุรกิจร่วมกับอดีตนายกฯ ทักษิณ (สุริยะใสและ รจิตกนก, 2545)						
บริษัทในเครือ ปูนซีเมนต์ไทย						
1. บมจ. ปูนซีเมนต์ไทย *, ** (ปี 2544 และปี 2547)	-	-	นายบดีนทร์ อัคราณิชย์ -กรรมการแข่งขันทางการค้า ปี ชุดที่ 1	นายบดีนทร์ อัคราณิชย์ เป็นกรรมการผู้จัดการ บริษัทกฎหมาย ซีเมนต์	-	-

ชื่อบริษัท	นักรการเมืองที่เกี่ยวข้อง		คณะกรรมการทางการค้าที่เกี่ยวข้อง		ผู้บริจาคที่เกี่ยวข้อง	
	รายชื่อหักการเมือง	ความสัมพันธ์กับบริษัท	รายชื่อกรรมการ	ความสัมพันธ์กับบริษัท	รายชื่อผู้บริจาค	ความสัมพันธ์กับบริษัท
			(พย.2542- พย.2544) และ ชุดที่ 3 ชุดปัจจุบัน (แต่งตั้งเมื่อ 4 พค. 2547)	ไทย/นิติกรใหญ่ บ.ปูนซีเมนต์ไทย*** ปัจจุบันยังคงดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัท กฎหมาย ซีเมนต์ไทย		
2.บจก. กระเบื้องหลังคา ซีแพค * (ปี 2544)	-	-	-	-	-	-
3.บจ. สยามอุตสาหกรรม ยิปซัม (สระบุรี) ** (ปี 2547)	-	-	-	-	-	-
4.บจ. คูโบต้า แทรกเตอร์ ประเทศไทย จำกัด ** (ปี 2547)	-	-	นายบดินทร์ อัคราณิชย์ กรรมการแข่งขันทางการค้า ชุดที่ 1 (พย. 2542- พย.2544) และ ชุดที่ 3 ชุดปัจจุบัน (แต่งตั้งเมื่อวันที่ 4 พค. 2547)	กรรมการบริษัทคูโบต้า แทรกเตอร์ ประเทศไทย (ข้อมูล ณ ปี 2548)	-	-
รัฐวิสาหกิจ						
1.บมจ. ปตท. ** (ปี 2547)	พตท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี (ปี 2544- สค. 2549)	นายทรงวุฒิ ชินวัตร (ญาติ พตท.ทักษิณ) เป็นรอง กรรมการผู้จัดการบริหาร องค์การ (แต่งตั้งเมื่อวันที่ 1 กค.2547)	-	-	-	-

ชื่อบริษัท	นักรการเมืองที่เกี่ยวข้อง		คณะกรรมการทางการค้าที่เกี่ยวข้อง		ผู้บริจาคตที่เกี่ยวข้อง	
	รายชื่อหักการเมือง	ความสัมพันธ์กับบริษัท	รายชื่อกรรมการ	ความสัมพันธ์กับบริษัท	รายชื่อผู้บริจาคต	ความสัมพันธ์กับบริษัท
	นายสุริยะ จึงรุ่งเรืองกิจ รมว.กระทรวง อุตสาหกรรม (ปี2544-45) รมว. กระทรวงคมนาคม (ปี 2545-48) รองนายกรัฐมนตรี (ปี 2548)	ปี 2545 นายทวิชิตร์ จุฬาง กูร ได้รับการจัดสรรหุ้น 0.24%				
	นายประยุทธ์ มหากิจศิริ (รองหัวหน้าพรรคไทยรัก ไทย ปี 2544-2549)	ปี 2545 นายประยุทธ์ นาง สุวิมล และนายเฉลิมชัย มหากิจศิริ ได้รับการจัดสรร หุ้น 0.22% 0.17% 0.14% ตามลำดับ				
2. บมจ.ป๊วยเอ็นเอฟซี ** (ปี 2547)	-	-	-	-	-	-
3.บมจ.บางจาก ปิโตรเลียม ** (ปี 2547)	-	-	-	-	-	-
บริษัทในเครือของ ตระกูล พูลวรลักษณ์						
1.บมจ.เมเจอร์ ซีเน่ เพล็กซ์ กรุ๊ป ** (ปี 2547)	ดร. วัชระ พรรณเชษฐ์ ผู้ช่วย รมว.ประจำสำนัก นายกรัฐมนตรี (9 กพ. 2544- 8 มีค.2548)	เป็นกรรมการบริษัท ตั้งแต่ 13 สค.2546 -ปัจจุบัน	ดร. วัชระ พรรณเชษฐ์ กรรมการแข่งขัน ทางการค้า ชุดที่ 2 (ปี 2545-2547)	เป็นกรรมการบริษัท ตั้งแต่ 13 สค.2546 – ปัจจุบัน	-	-

ชื่อบริษัท	นักรการเมืองที่เกี่ยวข้อง		คณะกรรมการทางการค้าที่เกี่ยวข้อง		ผู้บริจาคตที่เกี่ยวข้อง	
	รายชื่อหักการเมือง	ความสัมพันธ์กับบริษัท	รายชื่อกรรมการ	ความสัมพันธ์กับบริษัท	รายชื่อผู้บริจาค	ความสัมพันธ์กับบริษัท
2.บจ.เอ็นเตอร์เทน โกลเด้น วิลเลจ (EGV) ** (ปี 2547)	-	-	-	-	-	-
บริษัทในเครือของ ตระกูลสินเจริญกุล						
1.บมจ. ศรีตังแอกโอร อินดัสทรี ** (ปี 2547)	-	-	-	-	นางพร้อมสุข สินเจริญกุล (วันที่บริจาค 21 มิย. 2547)	เป็นกรรมการบริษัท และ ถือหุ้นในบริษัท 0.84%
2.บจ.เซาท์แลนด์รับเบอร์ ** (ปี 2547)	-		-	-		ตระกูลสินเจริญกุลถือหุ้นในบริษัทรวมกัน 2.69%
อื่นๆ						
1.บจ. ไทยฮอนด้าแมนูแฟคเจอร์ * , ** (ปี 2544 และ ปี 2547)	นายสุริยะ จีรุงเรืองกิจ รมว.กระทรวงอุตสาหกรรม (ปี2544-45) รมว. กระทรวงคมนาคม (ปี 2545-48) รองนายกรัฐมนตรี (ปี 2548)	นายธนาธร จีรุงเรืองกิจ (น้องชายนายสุริยะ) เป็นกรรมการ และบริษัทในเครือ ชัมมิต นาย สรรเสริญ จุฬางกูร และพี่น้องจีรุงเรืองกิจ เป็นผู้ถือหุ้นในบริษัท เอเชียฮอนโตพาร์ท จำกัด (บ.ย่อยของ ฮอนด้า)***	-	-	(1) สุริยะ จีรุงเรืองกิจ 500,000 บาท *** (2) สรรเสริญ จุฬางกูร 100,000 บาท *** บ.เอ็มลิ่งค์ คอร์ปอเรชั่น และ บ.เอ็มลิ่งค์ เอเชียคอร์ปอเรชั่น 110,000 บ***	นาย พัฒนา จีรุงเรืองกิจ และนาย สรรเสริญ จุฬางกูร (พี่ชายนายสุริยะ) เป็นกรรมการบ.ในเครือชัมมิต ประมาณ 40 บริษัท รวมทั้งบริษัท เอเชียฮอนโตพาร์ท (บ.ย่อยของ ฮอนด้า มอเตอร์)***
2.บมจ.แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส * (ปี 2544)	ดร.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี (ปี 2544-สค. 2549)	(1) บริษัท ชิน คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ถือหุ้นร้อยละ 43.06 (ณ วันที่ 29 พย. 2544) (2) นายบรรณพจน์ ดามา			(1) คุณหญิงพจมาน ชินวัตร 315 ล้านบาท*** (2) ดร. ทักษิณ ชินวัตร 25 ล้านบาท*** (3) นางเยาวเรศ ชินวัตร	นายบรรณพจน์ ดามาพงศ์ (พี่ชายคุณหญิงพจมาน ภรรยา พตท. ทักษิณ) เป็นกรรมการและถือหุ้นในบริษัท ชินคอร์ปอเรชั่น***

ชื่อบริษัท	นักการเมืองที่เกี่ยวข้อง		คณะกรรมการทางการค้าที่เกี่ยวข้อง		ผู้บริจาคที่เกี่ยวข้อง	
	รายชื่อหักการเมือง	ความสัมพันธ์กับบริษัท	รายชื่อกรรมการ	ความสัมพันธ์กับบริษัท	รายชื่อผู้บริจาค	ความสัมพันธ์กับบริษัท
		พงศ์ กรรมการบริษัท ชินคอร์ปอเรชั่น*** (3) นางสาว ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร กรรมการบริษัท แอดวานซ์ เพจจิ้ง บริษัทย่อยของ AIS*** (4) นายพานทองแท้ นางสาว ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร และนายบรรณพจน์ผู้ถือหุ้นบริษัท ชินคอร์ปอเรชั่น***			225,733 บาท*** (4) บ. ชินวัตรไวร์เลส มาร์เก็ตติ้ง 100,000 บาท *** (5) บ. ชินแซทเทลไลท์ 30,000 บาท*** (6) บ. เอสซีแมทซ์บ็อกซ์ 50,000 บาท***	
3.บจ. ควอลิตี้ คอฟฟี่โปรดักส์ * (ปี 2544)	นายประยุทธ์ มหากิจศิริ รองหัวหน้าพรรคไทยรักไทย (ปี 2544- สค.2549)	นายประยุทธ์ นายเฉลิมชัย นางสาวอุษณีย์ มหากิจศิริ เป็นกรรมการของบริษัท และตระกูลมหากิจศิริ ถือหุ้นในบริษัทมากกว่า 50% (ปี 2548)	-	-	(1).นายประยุทธ์ มหากิจศิริ (10 กพ. 2546) (2).บ. เลควูด เรียวเอสเตท จำกัด บริษัทของนายประยุทธ์ (4 มค.2548)	ประธานกรรมการบริษัท
4.บมจ. สหวิริยาสตีล อินดัสตรี ** (ปี 2547)	-	-	-	-	-	-
5. บมจ. ปิค นิค คอรัปอเรชั่น ** (ปี 2547)	นายสุริยา ลาภวิสุทธิสิน รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ ปี 2548 ที่ปรึกษา รมว.กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (สมศักดิ์ เทพสุทิน) ปี 2547	(1) น.ส.สุภาพร ลาภวิสุทธิสิน (น้องสาวนายสุริยา) เป็นกรรมการบริษัท (20 มีค.2546- 8 กค.2548) และถือหุ้นในบริษัท 21.14% (ณ 11 พย.2547) (2) นายธีรชานนท์ ลาภวิ				

ชื่อบริษัท	นักรการเมืองที่เกี่ยวข้อง		คณะกรรมการทางการค้าที่เกี่ยวข้อง		ผู้บริจาคที่เกี่ยวข้อง	
	รายชื่อหักการเมือง	ความสัมพันธ์กับบริษัท	รายชื่อกรรมการ	ความสัมพันธ์กับบริษัท	รายชื่อผู้บริจาค	ความสัมพันธ์กับบริษัท
		สุทธิสิน(น้องชายนายสุริยา) เป็นกรรมการผู้จัดการ (24 พย.2546-16 มิย.2548)และถือหุ้นในบริษัท 15.25%(ณ 11 พย.2547)				
6.บมจ. ซีวีดี อินเตอร์เนชั่นแนล ** (ปี 2547)	นายประชา มาลีนนท์ รมช.กระทรวงคมนาคม ปี 2544-45 รมช.กระทรวงมหาดไทย ปี 2547-48 รมว.กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และ รมว.กระทรวงการท่องเที่ยวและการกีฬา ปี 2548	(1) นายประชา มาลีนนท์ เป็นกรรมการบริษัท(30 เมย.2544- 4 พย.2548) (2) นายประสาร มาลีนนท์ เป็นประธานกรรมการและประธานกรรมการบริหารบริษัท (13 กพ.2544-ปัจจุบัน) (3) บริษัทในเครือของตระกูลมาลีนนท์ ได้แก่ บมจ. บีอีซี เวิลด์ และ บมจ. ซีวีดี อินเตอร์เทนเมนท์ ถือหุ้นในบริษัท 17.57% และ 10% ตามลำดับ (ข้อมูล ณ 9 เมย.2547)	-	-	นายประชา มาลีนนท์ 100,000 บาท ***	นายประชา มาลีนนท์ เป็นกรรมการบริษัท(30 เมย. 2544- 4 พย.2548)
7.บมจ. กรุงเทพผลิตเหล็ก * (ปี 2544)	-	-	-	-	-	-
8.บจ. ซีทาคูญา (ประเทศไทย) จำกัด ** (ปี 2547)	-	-	-	-	-	-

ชื่อบริษัท	นักรการเมืองที่เกี่ยวข้อง		คณะกรรมการทางการค้าที่เกี่ยวข้อง		ผู้บริจาคที่เกี่ยวข้อง	
	รายชื่อหักการเมือง	ความสัมพันธ์กับบริษัท	รายชื่อกรรมการ	ความสัมพันธ์กับบริษัท	รายชื่อผู้บริจาค	ความสัมพันธ์กับบริษัท
9..บจ. เอส เอฟ ซีเนม่า ซิตี ** (ปี 2547)	-	-	-	-	-	-
10..บมจ. เยื่อกระดาษสยาม** (ปี 2547)	-	-	-	-	-	-
11..บมจ. บิ๊กซี ซูเปอร์เซ็นเตอร์ จำกัด (Big-c)** (ปี 2547)	-	-	-	-	-	-
บริษัทต่างชาติ³						
1.บจ. กระจกไทย-อาซาฮี * (ปี 2544)	-	-	-	-	-	-
2.บจ. บางกอก ฟลทกลาส* (ปี 2544)	-	-	-	-	-	-
3.บจ. กระจกสยามการ์เดียน* (ปี 2544)	-	-	-	-	-	-
4.บจ. ไทยบริดจ สโตน*	-	-	-	-	-	-
5.บจ. โทเทิล แอ็คเซ็สคอมมูนิเคชั่น* (ปี 2544)	-	-	-	-	นายวิชัย เบญจรงค์กุล 56,000 บาท ***	นายวิชัยเป็นกรรมการและถือหุ้นในบริษัท***
6.บจ. เต็ดตรา แพ้ค (ไทย) จำกัด** (ปี 2547)	-	-	-	-	-	-
7.บจ. มอนซานโต้เมล็ดพันธุ์(ไทยแลนด์) ** (ปี 2547)	-	-	-	-	-	-

ชื่อบริษัท	นักรการเมืองที่เกี่ยวข้อง		คณะกรรมการทางการค้าที่เกี่ยวข้อง		ผู้บริจาคที่เกี่ยวข้อง	
	รายชื่อหักการเมือง	ความสัมพันธ์กับบริษัท	รายชื่อกรรมการ	ความสัมพันธ์กับบริษัท	รายชื่อผู้บริจาค	ความสัมพันธ์กับบริษัท
8.บจ. เซ็นคาร์ (คาร์ฟูร์) (ปี 2547)** (ปี 2547)	-	-	-	-	-	-
9.บมจ. ไทยผลิตภัณฑ์ ยิบซั่ม)** (ปี 2547)	-	-	-	-	-	-
10.บจ. อายิโนะโมะไตะ (ประเทศไทย)** (ปี 2547)	-	-	-	-	-	-

หมายเหตุ * ข้อมูลจากรายงานการศึกษาของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

** ข้อมูลบริษัทที่ถูกร้องเรียนพหุกรรมการแข่งขันทางการค้าที่ไม่เป็นธรรม (ข้อมูล ณ เดือนพฤษภาคม 2547)

*** ข้อมูลจากรายงานการศึกษาเรื่องการผูกขาดทางธุรกิจกับการเมือง ของ สุริยะใสและจรจิตกนก, ปี พ.ศ. 2545

ที่มา รวบรวมและประมวลผลโดยคณะผู้วิจัย

5. ผลงานของคณะกรรมการแข่งขันทางการค้า

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 ซึ่งประเทศไทยได้มีพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า และคณะกรรมการแข่งขันทางการค้า มีการประชุมทั้งสิ้นเพียง 12 ครั้ง โดย 4 ครั้งแรกเกิดขึ้นในช่วงปีแรกภายในรัฐบาลนายชวน หลีกภัย แม้รัฐบาลในสมัยรัฐบาล นายชวน หลีกภัยจะมีการประชุมของคณะกรรมการฯ เป็นระยะๆ แต่ผลการวินิจฉัยทั้งกรณีของโทรทัศน์เคเบิล ยูบีซี และ เหล้าฟวงเบียร์ก็ยังเป็นที่เคลือบแคลงใจของสาธารณชน ต่อมาในสมัยรัฐบาลซึ่งมี พ.ต.ท. ดร.ทักษิณ ชินวัตรเป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งเริ่มตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. 2544 ปรากฏว่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ไม่เคยมีการเรียกประชุมคณะกรรมการแข่งขันทางการค้าเลยแม้แต่ครั้งเดียว และไม่มีการคัดเลือกกรรมการชุดใหม่เมื่อกรรมการชุดเดิมหมดวาระลงเมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2544 จนกระทั่งเดือนเมษายน พ.ศ. 2545 ก่อนการอภิปรายไม่ไว้วางใจเพียงเล็กน้อยจึงมีการคัดเลือกกรรมการชุดใหม่และเริ่มมีการประชุมและหลังจากนั้นจวบจนเดือนมกราคม พ.ศ. 2549 เป็นเวลา 4 ปีมีการประชุมอีกเพียง 4 ครั้งเท่านั้น⁵ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ารัฐมนตรีกระทรวงพาณิชย์ในสมัยรัฐบาลทักษิณมิได้ให้ความสำคัญแก่คณะกรรมการแข่งขันทางการค้าแต่อย่างใดแต่กลับให้คณะอนุกรรมการดำเนินการในกรณีที่มีแรงกดดันจากสาธารณชน

ที่ผ่านมาคณะกรรมการแข่งขันทางการค้า ได้พิจารณาเรื่องราวร้องเรียนเกี่ยวกับการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมที่พอมีข้อมูลรายละเอียดเพียง 4 กรณีคือ (1) กรณีการควบรวมกิจการของบริษัทยูไนเต็ด บรอดคาสต์ติ้ง คอร์ปอเรชั่น (UBC) (2) กรณีการขายสุราฟวงเบียร์ของกลุ่มแสงโสมและบริษัทเบียร์ไทย (1991) (3) กรณีพฤติกรรมการค้าที่ไม่เป็นธรรมในธุรกิจการค้าปลีก และ (4) กรณีการบังคับมิให้ผู้ค้าปลีกขายสินค้าของคู่แข่งในตลาดรถจักรยานยนต์ ซึ่งมีผลการพิจารณาเป็นดังนี้

5.1 กรณีการควบรวมกิจการของบริษัท UBC

ก่อนปี พ.ศ. 2541 ธุรกิจโทรทัศน์ระบบบอกรับเป็นสมาชิก (เคเบิลทีวี) มีผู้แข่งขัน 2 รายคือ บริษัท อินเตอร์ เนชั่นแนล บรอดคาสต์ติ้ง คอร์ปอเรชั่น (มหาชน) จำกัด (IBC) และบริษัท ยูทีวี เคเบิลเน็ตเวิร์ค (มหาชน) จำกัด (UTV) แต่เนื่องจากปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจ ทำให้บริษัท IBC และ UTV ได้รวมกิจการกันในเดือนกุมภาพันธ์ ในชื่อใหม่ว่าเป็นกลุ่มบริษัทยูไนเต็ด บรอดคาสต์ติ้ง คอร์ปอเรชั่น (UBC) โดยให้เหตุผลเรื่องความอยู่รอดของบริษัท

คณะกรรมการแข่งขันทางการค้าได้พิจารณาข้อร้องเรียน กรณีการควบรวมกิจการของ UTV และ IBC ในปี พ.ศ. 2543 และได้พบพฤติกรรมจำกัดทางเลือกของผู้บริโภคจริงตามรายงานของคณะอนุกรรมการ เช่น UBC มีพฤติกรรมให้ลูกค้าใหม่ซื้อรายการเป็นแพ็คเกจ ไม่ว่าจะลูกค้าจะดูหรือไม่ดูก็จำเป็นต้องซื้อทั้งแพ็คเกจ และแม้ว่า UBC จะได้มีทางเลือกให้ซื้อแพ็คเกจได้ทั้งแบบราคาแพงคือ gold package และแบบราคาถูก mini package และ silver package แต่บริษัทก็ได้สร้างทางเลือกให้แก่ผู้บริโภคอย่างแท้จริง เนื่องจากแพ็คเกจราคาถูกได้ตัดรายการที่เป็นที่นิยมออก เช่น รายการกีฬาและภาพยนตร์

⁵ ข้อมูลรวบรวมจากรายละเอียดเกี่ยวกับมติที่ประชุมคณะกรรมการแข่งขันทางการค้า

นอกจากนี้ คณะอนุกรรมการยังพบว่าบริษัทได้พยายามกีดกันมิให้สมาชิกรับรู้เกี่ยวกับ silver package และได้กระทำการที่ไม่เอื้ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่ต้องการสมัครสมาชิกในแพ็คเกจราคาถูกรจริง

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าคณะอนุกรรมการจะสรุปผลการศึกษาว่า บริษัท UBC มีพฤติกรรมที่อาจจะเป็นการกีดกันทางเลือกของผู้บริโภค แต่ในที่สุด คณะกรรมการแข่งขันทางการค้าก็ได้มีมติในเดือนกันยายน ปี พ.ศ. 2543 ว่า การดำเนินธุรกิจของกลุ่มบริษัท ไม่มีความผิดตาม มาตรา 27(1)⁶ แห่ง พ.ร.บ.การแข่งขันทางการค้า พ.ศ.2542 แต่มีมติให้ อ.ส.ม.ท. ทบทวนอัตราค่าบริการของกลุ่มบริษัท UBC และเพิ่มแพ็คเกจให้ผู้บริโภค เนื่องจากเห็นว่า อ.ส.ม.ท. เป็นผู้ให้สัมปทานเคเบิลทีวี และเป็นหน่วยงานซึ่งมีหน้าที่กำกับดูแลด้านราคาอยู่แล้ว

5.2 กรณีการขายสุราฟ่วงเบียร์ของกลุ่มแสงโสมและบริษัทเบียร์ไทย (1991)

พฤติกรรมการขายสุราฟ่วงเบียร์ข้างเป็นพฤติกรรมทางการตลาดเชิงรุกของกลุ่มแสงโสมซึ่งต้องการเพิ่มส่วนแบ่งตลาดให้กับเบียร์ข้างของบริษัทในเครือ คือ บริษัทเบียร์ไทย (1991) แม้ว่าพฤติกรรมการขายสุราฟ่วงเบียร์จะพบเห็นได้อย่างทั่วไปทั่วประเทศ และเป็นข่าวทางหน้าหนังสือพิมพ์มาอย่างยาวนานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 ในเดือนมิถุนายน 2543 หลังจากที่คณะอนุกรรมการได้ศึกษาข้อเท็จจริงและได้พบพฤติกรรมการขายสุราฟ่วงเบียร์จริงในตัวแทนจำหน่ายและร้านค้าขายส่ง ซึ่งถือว่า พฤติกรรมดังกล่าวเป็นการจำกัดทางเลือกของผู้บริโภค คณะอนุกรรมการจึงมีมติเป็นเอกฉันท์ว่าการกระทำดังกล่าวฝ่าฝืนมาตรา 25(2) แห่ง พ.ร.บ. การแข่งขันทางการค้า พ.ศ.2542

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าคณะกรรมการแข่งขันทางการค้าจะพบพฤติกรรมการกีดกันทางการค้าจริง แต่ในที่สุด คณะกรรมการฯ กลับใช้ช่องทางทางกฎหมายตัดสินว่า เนื่องจากพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้ายังมีได้กำหนดจำกัดความของการมี “อำนาจเหนือตลาด” คณะกรรมการแข่งขันฯ จึงไม่สามารถยับยั้งการใช้พฤติกรรมดังกล่าวหรือออกบทลงโทษได้

5.3 กรณีพฤติกรรมการค้าที่ไม่เป็นธรรมในธุรกิจการค้าปลีก

วิกฤตเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 ทำให้ร้านค้าปลีกขนาดใหญ่ (discount store) ของไทยได้ตกเป็นธุรกิจของต่างชาติ เช่น Tesco Lotus (สหราชอาณาจักร), Carrefour (ฝรั่งเศส), Big-C (ฝรั่งเศส), และ Tops (เนเธอร์แลนด์) ซึ่งร้านค้าปลีกต่างชาติเหล่านี้มีการแข่งขันกันเองค่อนข้างรุนแรงรวมทั้งแข่งขันกับห้างสรรพสินค้าของไทย วัฒนธรรมทางธุรกิจบางอย่างของร้านค้าปลีก เช่น การบังคับให้ลงทะเบียนในแผนงานการส่งเสริมด้านราคา (mandatory enrollment in price promotion schemes) การให้สิทธิพิเศษสำหรับการปฏิบัติต่อผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน และการเก็บค่าธรรมเนียมที่หลากหลาย เช่น ค่าธรรมเนียมนำสินค้าเข้าขายในห้าง ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ถูกกล่าวหาว่าเป็นพฤติกรรมการค้าที่ไม่เป็นธรรม ในกรณีนี้ คณะกรรมการแข่งขันทางการค้าได้ออก “จรรยาบรรณของอุตสาหกรรมการค้าปลีก” (Retail Industry Code of Ethics) แต่จวบจนปัจจุบันซึ่งเป็นเวลาเนิ่นนานมากกว่า 5 ปีแล้วนับจากที่มีการร้องเรียน สำนักงานคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้ายัง

⁶ มาตรา 27 ห้ามมิให้ผู้ประกอบธุรกิจใดร่วมกับผู้ประกอบธุรกิจอื่นกระทำการใดๆ อันเป็นการผูกขาด หรือลดการแข่งขัน หรือจำกัดการแข่งขันในตลาดสินค้าใดสินค้าหนึ่ง หรือบริการใดบริการหนึ่งในลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

(1) กำหนดราคาขายสินค้าหรือบริการเป็นราคาเดียวกัน หรือตามที่ตกลงกัน หรือจำกัดปริมาณการขายสินค้าหรือบริการ...

ไม่ได้ให้ข้อมูลรายละเอียดกับสาธารณชนว่าการผลการสืบสวนสอบสวนพฤติกรรมการค้าของห้างค้าปลีกต่างชาตินั้นมีผลเป็นอย่างไร

5.4 กรณีการบังคับมิให้ผู้ค้าปลีกขายสินค้าของคู่แข่งในตลาดรถจักรยานยนต์

กรณีนี้ถือเป็นคดีที่มีความสำคัญ (landmark case) คือเป็นกรณีแรกที่คณะกรรมการฯ พบว่ามีการละเมิดกฎหมายและตัดสินใจดำเนินคดีกับบริษัทผลิตรถจักรยานยนต์เอกชนรายใหญ่ที่มีส่วนแบ่งตลาดกว่าร้อยละ 80 ซึ่งถูกกล่าวหาว่ามีพฤติกรรมที่เป็นการกีดกันการแข่งขันโดยการบังคับมิให้ตัวแทนจำหน่ายของตนเองขายสินค้าของคู่แข่ง (exclusive dealing) สิ่งที่น่าสนใจก็คือ พฤติกรรมดังกล่าวได้รับการตีความว่าเป็นการละเมิดมาตรา 29 ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการค้าที่ไม่เป็นธรรม แทนที่จะเข้าข่ายการละเมิดมาตรา 25 ที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจเหนือตลาด ทั้งๆ ที่เห็นได้อย่างชัดเจนว่า ผู้ผลิตรถจักรยานยนต์รายนี้มีส่วนแบ่งตลาดกว่าร้อยละ 80 ซึ่งถือว่าเป็นผู้มีอำนาจเหนือตลาด อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการฯ ได้อธิบายถึงการตีความว่าเป็นการละเมิดมาตรา 29 เนื่องจากบทบัญญัติในมาตรา 25 ยังไม่สามารถบังคับใช้ได้ การพิจารณาคดีในกรณีนี้แตกต่างจากการพิจารณาคดีขายสุราฟวงเบียร์ที่เกิดจากผู้ประกอบการที่มีอำนาจเหนือตลาดเช่นกัน จึงทำให้เกิดคำถามขึ้นว่าการนำกฎหมายมาบังคับใช้สำหรับสองกรณีนี้เป็นการเลือกปฏิบัติหรือไม่ สุดท้ายแล้ว อัยการไม่สั่งฟ้องและสำนักงานคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้ากำลังยื่นเรื่องต่ออัยการสูงสุด

6. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การผูกขาดทางธุรกิจเป็นประเด็นที่ต้องให้ความสนใจอย่างยิ่งเนื่องจากภายใต้ระบบการเมืองที่ต้องใช้เงินทุนมาก นักการเมืองย่อมต้องแสวงหาทุนเมื่อเข้ามามีอำนาจในการกำหนดนโยบายเพื่อที่จะใช้ในการสร้างฐานเสียงของตนให้มีความมั่นคงมากยิ่งขึ้นเพื่อให้สามารถเป็นรัฐบาลได้ต่อไป กำไรจากการผูกขาดเป็นแหล่งทุนที่สำคัญสำหรับนักการเมืองที่จัดเจนในการประกอบธุรกิจเพราะเป็นแหล่งทุนที่ไม่ผิดกฎหมาย

การศึกษาเรื่องธุรกิจผูกขาดพบว่าปัญหาการแข่งขันทางการค้าจำนวนมากจะเกี่ยวโยงกับกลุ่มธุรกิจ 4 กลุ่มซึ่งมีธุรกิจที่หลากหลายได้แก่ กลุ่มเจริญโภคภัณฑ์ กลุ่มสุรามหาราชฎูร กลุ่มปูนซิเมนต์ไทย และกลุ่มรัฐวิสาหกิจที่มักมีอำนาจผูกขาดตามกฎหมาย

วงจรความสัมพันธ์ระหว่างธุรกิจผูกขาดและการเมืองในประเทศไทยเป็นการเชื่อมผลประโยชน์ซึ่งกันและกันที่เกิดขึ้นมาอย่างยาวนานและพบได้ในหลายๆ รัฐบาล โดยเฉพาะกับบุคคลในคณะรัฐมนตรีของรัฐบาลทักษิณ ซึ่งส่วนใหญ่มีรากฐานมาจากกลุ่มธุรกิจ การศึกษา พบว่า การเข้ามาของกลุ่มธุรกิจผูกขาดสามารถเข้าถึงอำนาจทางการเมืองได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งจากการบริจาคเงินให้พรรคการเมือง และการส่งตัวแทนดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีหรือที่ปรึกษารัฐมนตรี รวมถึงการแต่งตั้งตัวแทนดำรงตำแหน่งในองค์กรกำกับดูแลเพื่อกำหนดกติกาการแข่งขันในตลาด

การที่กลุ่มทุนผูกขาดสามารถแทรกแซงการทำงานของคณะกรรมการแข่งขันทางการค้า และคณะกรรมการกำหนดราคาสินค้าและบริการทำให้การบังคับใช้กฎหมายทั้งสองฉบับนี้ในการควบคุมพฤติกรรมที่เป็นการเอาเปรียบคู่แข่งหรือผู้บริโภคไม่สามารถดำเนินการได้ ดังจะเห็นได้ว่าหลังจากกฎหมายบังคับใช้

มาแล้ว 7 ปีก็ยังไม่มีการออกเกณฑ์ของผู้ประกอบการที่มีอำนาจเหนือตลาดและเกณฑ์การควบรวมธุรกิจ ทำให้การแข่งขันในตลาดมีลักษณะ “มือใครยาวสาวได้สาวเอา” ตลอดมา

ประสบการณ์ที่ผ่านมาเห็นถึงการละเลยในการกำกับดูแลและควบคุมกติกาการแข่งขันของภาครัฐซึ่งทำให้ธุรกิจและประชาชนได้รับความเดือดร้อน คณะผู้วิจัยขอเสนอแนะให้รัฐดำเนินการทั้งระยะสั้นและระยะยาวดังต่อไปนี้

ระยะสั้น

แนวทางในการปรับปรุงการทำงานของคณะกรรมการแข่งขันทางการค้า

- ควรกำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้าต้องเปิดเผยข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับธุรกิจที่ได้รับการร้องเรียนและการดำเนินการของสำนักงานฯ ในการพิจารณากรณีร้องเรียนเหล่านี้ใน เว็บไซต์เพื่อที่จะให้ประชาชนทั่วไปสามารถรับรู้ปัญหาการแข่งขันทางการค้าที่เกิดขึ้นซึ่งตนเองอาจมีส่วนเกี่ยวข้องและร่วมตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการแข่งขันทางการค้า อนึ่ง ข้อมูลเหล่านี้มิใช่ข้อมูลลับภายใต้ พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารราชการ พ.ศ. 2540
- ควรกำหนดให้กรรมการทุกคนแจ้งการมีส่วนได้ส่วนเสียกับภาคธุรกิจต่อสาธารณชน เพื่อเป็นเครื่องยืนยันว่ากรรมการทุกคนพร้อมจะถูกตรวจสอบจากสาธารณะได้ตลอดเวลา
- ควรมีแนวทางปฏิบัติสำหรับกรรมการที่มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งทางตรงและทางอ้อมกับบริษัทที่ถูกร้องเรียน เช่น ควรกำหนดให้กรรมการผู้นั้นไม่สามารถเข้าร่วมในกระบวนการพิจารณา เพื่อให้คำวินิจฉัยและคำตัดสินเกิดความเป็นธรรมกับทุกฝ่ายอย่างแท้จริง
- ควรมีระเบียบในการที่กรรมการจะติดต่อสื่อสารเป็นการส่วนตัวกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกรณีที่มีการพิจารณาว่าจะทำได้หรือไม่ และหากทำได้จะต้องมีการบันทึกการพบปะและยื่นข้อมูลที่ได้รับแก่คณะกรรมการฯ เสมอ (การละเลยที่จะปฏิบัติตามระเบียบควรถือเป็นการปฏิบัติหน้าที่ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย)
- ควรสร้างกระบวนการพิจารณาคดีการแข่งขันทางการค้าให้มีความโปร่งใส เช่น มีการเปิดเผยคำวินิจฉัยรวม และคำวินิจฉัยเฉพาะกรรมการแต่ละรายต่อสาธารณชนในลักษณะเดียวกับศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อให้สาธารณะตรวจสอบได้ว่ากรรมการใช้หลักวินิจฉัยที่เป็นเหตุเป็นผลหรือไม่

แนวทางการป้องกันการผูกขาดโดยรัฐวิสาหกิจ

- กำหนดให้ผู้ถือหุ้นในรัฐวิสาหกิจทุกรายต้องแจ้งผู้ถือหุ้นที่แท้จริง (ultimate beneficial owner) เพื่อที่จะป้องกันมิให้นักการเมืองเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์จากธุรกิจผูกขาดของรัฐ

ระยะยาว

แนวทางในการปรับปรุงการทำงานของคณะกรรมการแข่งขันทางการค้า

- ควรแก้กฎหมายในส่วนขององค์ประกอบของคณะกรรมการเพื่อมิให้มีผู้แทนจากธุรกิจขนาดใหญ่อยู่ในคณะกรรมการ และให้มีตัวแทนจากองค์กรผู้บริโภคที่มีประวัติในการดำเนินการเพื่อประโยชน์ของผู้บริโภคที่ได้รับความเดือดร้อนอยู่ในคณะกรรมการ
- ควรมีข้อกำหนดคุณสมบัติของ “กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ” ว่าเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านกฎหมาย เศรษฐศาสตร์หรือด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายแข่งขันทางการค้าที่เป็นที่ประจักษ์ต่อสาธารณชนในวงกว้าง มิใช่เป็นใครก็ได้ที่ไม่ใช่สมาชิกพรรคการเมืองหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่รัฐมนตรีส่งมา

แนวทางการป้องกันการผูกขาดโดยรัฐวิสาหกิจ

- ควรแก้ไขพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2542 ให้มีผลครอบคลุมถึงรัฐวิสาหกิจ เนื่องจากในปัจจุบัน รัฐวิสาหกิจหลายแห่งประกอบธุรกิจผูกขาดและกึ่งผูกขาดในธุรกิจพลังงาน ธุรกิจการบิน และธุรกิจสาธารณูปโภค แต่ผู้บริโภคยังคงไม่สามารถใช้มาตรการทางกฎหมายร้องเรียนได้หากพบว่า รัฐวิสาหกิจเหล่านั้นมีพฤติกรรมการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม

บรรณานุกรม

- “พาณิชย์เปิดไผ่ 17 ธุรกิจผูกขาด 24 บริษัทเฮลุดบัญชีดำ”, หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์, วันที่ 27 สิงหาคม 2544.
- “หุ้นในพอร์ตของ นักการเมือง-นายทุน-คนใกล้ชิด และผู้สนับสนุนพรรคไทยรักไทย”, หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ, วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2545, หน้า 4.
- ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 116 ตอนที่ 22 ก, พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2542, 31 มีนาคม 2542.
- รายงานการศึกษาของคณะกรรมการศึกษา กรณีร้องเรียนเกี่ยวกับธุรกิจโทรทัศน์ระบบบอกรับสมาชิก, ปี 2543 สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, โครงการสำรวจพฤติกรรมทางการตลาด เพื่อสนับสนุนระบบการแข่งขันตามโครงการส่งเสริมระบบการแข่งขันทางการค้าที่เกื้อหนุนการส่งออก, กุมภาพันธ์ 2545.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, โครงการปรับปรุงนโยบายการแข่งขันของประเทศ, เสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มีนาคม 2549.
- สุริยะใส กตะศิลาและระจิตกนก จิตมั่นชัยธรรม, การผูกขาดทางธุรกิจกับการเมือง, มิถุนายน 2545
- The Political Economy of the Thai Competition Regime (2006), in *Northwestern University Journal of International Law and Economics*, forthcoming.

ภาคผนวกที่ 1

รายละเอียดคณะกรรมการแข่งขันทางการค้าและ
คณะกรรมการกลางว่าด้วยการกำหนดราคาสินค้าและบริการ

ก. คณะกรรมการแข่งขันทางการค้า

คณะกรรมการแข่งขันทางการค้า ชุดที่ 1		
ประกาศแต่งตั้งวันที่ 26 พฤศจิกายน 2542 ครบวาระวันที่ 15 พฤศจิกายน 2544		
1	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์	ประธานกรรมการ
2	ปลัดกระทรวงพาณิชย์	รองประธานกรรมการ
3	ปลัดกระทรวงการคลัง	กรรมการ
4	นายชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์	กรรมการ
5	นายสุธีร์ สุภินิตย์	กรรมการ
6	นายนิพนธ์ พัวพงศกร	กรรมการ
7	นางสาลิณี ว่างตาล	กรรมการ
8	นายชาลี จันทนียงยง	กรรมการ
9	ร.ท นพดล พันธุ์กระวี	กรรมการ
10	นายไพรัช บุรพชัยศรี	กรรมการ
11	นายพงษ์ศักดิ์ อัสสกุล	กรรมการ
12	นายชัยวัช มะระพฤกษ์วรรณ	กรรมการ
13	นายประพัฒน์ โพธิวรคุณ	กรรมการ
14	นายเขมทัต สุคนธสิงห์	กรรมการ
15	นายบดินทร์ อัคราณิชย์	กรรมการ
16	อธิบดีกรมการค้าภายใน	กรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการแข่งขันทางการค้า ชุดที่ 2

ประกาศแต่งตั้งวันที่ 23 เมษายน 2545 ครบวาระวันที่ 22 เมษายน 2547

1	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์	ประธานกรรมการ
2	ปลัดกระทรวงพาณิชย์	รองประธานกรรมการ
3	ปลัดกระทรวงการคลัง	กรรมการ
4	อธิบดีกรมการค้าภายใน	กรรมการและเลขานุการ
5	นายกิจจา งานทวี	กรรมการ
6	นายรักษ์ อุดนโสภา	กรรมการ
7	นายวรพล โสคติยานุรักษ์	กรรมการ
8	นายสถิตย์ ลิ้มพงศ์พันธุ์	กรรมการ
9	นายประสิทธิ์ กาญจนศักดิ์ชัย	กรรมการ
10	นายสุวิทย์ เมษินทรีย์	กรรมการ
11	นายประกิต ประทีปะเสน	กรรมการ
12	นางพงษ์ศักดิ์ อัสสกุล	กรรมการ

13	นายวัชระ พรรณเชษฐ์	กรรมการ
14	นายประพัฒน์ โพธิวรคุณ	กรรมการ
15	นายเขมทัต สุคนธ์สิงห์	กรรมการ
16	นายฉัตรชัย บุญรัตน์	กรรมการ

คณะกรรมการแข่งขันทางการค้า ชุดที่ 3 ชุดปัจจุบัน
ประกาศแต่งตั้งวันที่ 4 พฤษภาคม 2547

1	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์	ประธานกรรมการ
2	ปลัดกระทรวงพาณิชย์	รองประธานกรรมการ
3	ปลัดกระทรวงการคลัง	กรรมการ
4	นายศักดิ์ดา ธนิตกุล	กรรมการ
5	นายศุภชัย ศุภชลาศัย	กรรมการ
6	นายวีระวงศ์ จิตต์มิตรภาพ	กรรมการ
7	นายศิโรตม์ สวัสดิ์พาณิชย์	กรรมการ
8	นายวินัย วิทวัสการเวช	กรรมการ
9	นายเสงี่ยม สันทัด	กรรมการ
10	นายพรพินิจ พรประภา	กรรมการ
11	นายไพรัช บูรพชัยศรี	กรรมการ
12	นายสถาพร โคธีรานุกฤษ์	กรรมการ
13	นายบัณฑิต อัครพาณิชย์	กรรมการ
14	นายเกียรติพงศ์ น้อยใจบุญ	กรรมการ
15	นายสันติ วิลาศศักดิ์านนท์	กรรมการ
16	อธิบดีกรมการค้าภายใน	กรรมการและเลขานุการ

ข. คณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ

คณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ ปี 2543

1	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์	ประธานกรรมการ
2	ปลัดกระทรวงพาณิชย์	รองประธานกรรมการ
3	เลขาธิการคณะกรรมการการส่งเสริมการลงทุน	รองประธานกรรมการ
4	อธิบดีกรมการค้าภายใน	กรรมการและเลขานุการ
5	นายสมภพ เจริญกุล	กรรมการ (ผู้ทรงคุณวุฒิ)
6	นางสาวทวิ โพธิผละ	กรรมการ (ผู้ทรงคุณวุฒิ)
7	นายวีระวัฒน์ ชลายน	กรรมการ (ผู้ทรงคุณวุฒิ)
8	นายวิบูลย์เกียรติ โมฬีรัตนนท์	กรรมการ (ผู้ทรงคุณวุฒิ)
9	นายอนุวัฒน์ ธรรมรัช	กรรมการ (ผู้ทรงคุณวุฒิ)
10	นาย ขวลิต นิมละอ	กรรมการ (ผู้ทรงคุณวุฒิ)
11	นายสุรพล ว่องวัฒนโรจน์	กรรมการ (ผู้ทรงคุณวุฒิ)
12	นาย พรสิทธิ์ ศรีธรรพ์กุล	กรรมการ (ผู้ทรงคุณวุฒิ)

คณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ ปี 2545

1	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์	ประธานกรรมการ
2	ปลัดกระทรวงพาณิชย์	รองประธานกรรมการ
3	เลขาธิการคณะกรรมการการส่งเสริมการลงทุน	รองประธานกรรมการ
4	นายประสงค์ รัตนันท์	กรรมการ (ผู้ทรงคุณวุฒิ)
5	นายเชิดพงษ์ สิริวิชัย	กรรมการ (ผู้ทรงคุณวุฒิ)
6	นายอนุวัฒน์ ธรรมชัย	กรรมการ (ผู้ทรงคุณวุฒิ)
7	นายเกรียงศักดิ์ วัฒนารางกูร	กรรมการ (ผู้ทรงคุณวุฒิ)
8	นายทวี บุตรสุนทร	กรรมการ (ผู้ทรงคุณวุฒิ)
9	นายสวราช สัจจมาร์ค	กรรมการ (ผู้ทรงคุณวุฒิ)
10	นายสมภพ เจริญกุล	กรรมการ (ผู้ทรงคุณวุฒิ)
11	นางสาวสารี อ๋องสมหวัง	กรรมการ (ผู้ทรงคุณวุฒิ)
12	อธิบดีกรมการค้าภายใน	กรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ ปี 2547

1	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์	ประธานกรรมการ
2	ปลัดกระทรวงพาณิชย์	รองประธานกรรมการ
3	เลขาธิการคณะกรรมการการส่งเสริมการลงทุน	รองประธานกรรมการ
4	นายศุภชัย คุณารัตนพฤษณ์	กรรมการ (ผู้ทรงคุณวุฒิ)
5	นายศิโรตม์ สวัสดิ์พาณิชย์	กรรมการ (ผู้ทรงคุณวุฒิ)
6	นายนิโรธ เจริญประกอบ	กรรมการ (ผู้ทรงคุณวุฒิ)
7	นายประยงค์ เนตยารักษ์	กรรมการ (ผู้ทรงคุณวุฒิ)
8	นายฉัตรชัย บุญรักษ์	กรรมการ (ผู้ทรงคุณวุฒิ)
9	นายชวลิต นิมละอ	กรรมการ (ผู้ทรงคุณวุฒิ)
10	นายจิรเดช ภูสวัสดิ์	กรรมการ (ผู้ทรงคุณวุฒิ)
11	นางสาวสารี อ๋องสมหวัง	กรรมการ (ผู้ทรงคุณวุฒิ)
12	อธิบดีกรมการค้าภายใน	กรรมการและเลขานุการ